

Βρυξέλλες, 27.4.2022
COM(2022) 177 final

2022/0117 (COD)

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)

{SWD(2022) 117 final}

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

• Αιτιολόγηση και στόχοι της πρότασης

Οι προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (οι οποίες συνήθως αναφέρονται και ως *στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού*, ή SLAPP) είναι πρόσφατο φαινόμενο που ωστόσο σημειώνεται όλο και πιο συχνά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι αγωγές αυτές συνιστούν μια ιδιαίτερα επιζήμια μορφή παρενόχλησης και εκφοβισμού εις βάρος όσων συμμετέχουν στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος. Πρόκειται για αβάσιμες ή υπερβολικές δικαστικές διαδικασίες που κινούνται συνήθως από ισχυρά πρόσωπα, ομάδες συμφερόντων που ασκούν πίεση, εταιρείες και κρατικά όργανα κατά μερών που ασκούν κριτική ή κοινοποιούν μηνύματα που είναι δυσάρεστα για τους ενάγοντες και αφορούν θέματα δημοσίου συμφέροντος. Στόχος τους είναι να λογοκρίνουν, να εκφοβίσουν και να φιμώσουν τους επικριτές επιβαρύνοντάς τους με το κόστος μιας νομικής υπεράσπισης μέχρι να σταματήσουν να ασκούν κριτική ή να εκφράζουν την αντίθεσή τους. Σε αντίθεση με τις συνήθειες διαδικασίες, οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού δεν κινούνται με γνώμονα την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη και με σκοπό να υπάρξει δικαίωση από την ένδικη διαδικασία ή να επιτευχθεί αποκατάσταση ζημίας. Αντιθέτως, κινούνται με σκοπό τον εκφοβισμό των εναγομένων και την εξάντληση των πόρων τους. Ο απώτερος στόχος είναι να λειτουργήσουν αποτρεπτικά, να φιμώσουν τους εναγομένους και να τους αποτρέψουν από τη συνέχιση της δράσης τους.

Συνήθειες στόχοι των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού είναι δημοσιογράφοι και υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το φαινόμενο αυτό υπερβαίνει τα μεμονωμένα πρόσωπα και εκτείνεται σε μέσα μαζικής ενημέρωσης και σε εκδοτικούς οίκους, καθώς και σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, όπως οργανώσεις που επιδίδονται σε περιβαλλοντικό ακτιβισμό. Στόχο μπορεί επίσης να αποτελέσουν και άλλα πρόσωπα με δραστηριότητες συμμετοχής του κοινού, όπως ερευνητές και πανεπιστημιακοί.

Σε μια υγιή και ακμάζουσα δημοκρατία είναι απαραίτητο οι πολίτες να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο διάλογο χωρίς αθέμιτες παρεμβάσεις από δημόσιες αρχές ή από άλλα ισχυρά συμφέροντα. Για να διασφαλιστεί ουσιαστική συμμετοχή, οι πολίτες πρέπει να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες, οι οποίες τους να παρέχουν τη δυνατότητα να διαμορφώνουν τις δικές τους απόψεις και να ασκούν τη δική τους κρίση σε έναν δημόσιο χώρο στον οποίο μπορούν να εκφράζονται ελεύθερα διαφορετικές απόψεις.

Οι δημοσιογράφοι διαδραματίζουν ουσιώδη ρόλο στη διευκόλυνση του δημόσιου διαλόγου, καθώς και στη μετάδοση πληροφοριών, απόψεων και ιδεών. Πρέπει να είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά τις δραστηριότητές τους, ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση των πολιτών σε πολυφωνία απόψεων στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες. Οι ερευνητές δημοσιογράφοι διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς και του εξτρεμισμού. Απαιτείται ισχυρό σύστημα εγγυήσεων ώστε τα πρόσωπα αυτά να είναι σε θέση να εκπληρώνουν τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο της εποπτείας σε θέματα θεμιτού δημοσίου συμφέροντος. Το έργο τους ενέχει ιδιαίτερα υψηλούς κινδύνους και οι ίδιοι δέχονται όλο και περισσότερες επιθέσεις και μεγαλύτερη παρενόχληση. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αξιών, της κοινωνικής ένταξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και του κράτους δικαίου. Θα πρέπει να είναι σε θέση να

συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο βίο και να ακούγεται η φωνή τους σε θέματα πολιτικής και σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων χωρίς τον φόβο του εκφοβισμού.

Η ανισορροπία ισχύος μεταξύ των διαδίκων όταν ο ενάγων βρίσκεται σε ισχυρότερη θέση από τον εναγόμενο —για παράδειγμα από οικονομικής ή πολιτικής άποψης— αποτελεί συχνά χαρακτηριστικό των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Μολονότι δεν συμβαίνει πάντοτε, όταν υπάρχει μια τέτοια ανισορροπία ισχύος, συμβάλλει σημαντικά στο ενδεχόμενο να έχουν οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού επιζήμιες επιπτώσεις για τους στόχους, με αποτέλεσμα να αποθαρρύνεται ο δημόσιος διάλογος. Επιπλέον, οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να λειτουργούν αποτρεπτικά και για άλλους δυνητικούς στόχους, οι οποίοι ενδεχομένως να αποφασίσουν να μην ασκήσουν το δικαίωμά τους να διερευνήσουν και να σχολιάσουν δημοσίως θέματα δημοσίου συμφέροντος. Αυτό ενέχει τον κίνδυνο αυτολογοκρισίας.

Οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού συνιστούν κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας και δημιουργούν περιττό φόρτο για τα δικαστήρια. Οι οντότητες και τα φυσικά πρόσωπα που κινούν αυτού του είδους τις αγωγές μπορούν να θεμελιώσουν τις αξιώσεις τους σε διάφορους λόγους. Οι ισχυρισμοί τους συχνά σχετίζονται με τη δυσφήμιση, ωστόσο αφορούν και παραβιάσεις άλλων κανόνων ή δικαιωμάτων (π.χ. της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων ή της ιδιωτικής ζωής). Συνδυάζονται συχνά με αγωγές αποζημίωσης / εξ' αδικοπραξίας ή ενίοτε με ασφαλιστικά μέτρα (με τα οποία εμποδίζεται ή τουλάχιστον καθυστερεί η δημοσιοποίηση).

Στο πλαίσιο των εκθέσεων του 2020 και του 2021 για το κράτος δικαίου, η εξάπλωση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού έχει προσδιοριστεί ως θέμα που προκαλεί σοβαρή ανησυχία σε ορισμένα κράτη μέλη.

Στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων¹ καταγράφεται επίσης αυξανόμενος αριθμός προειδοποιήσεων για σοβαρές απειλές κατά της ασφάλειας δημοσιογράφων και της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη, όπως μεταξύ άλλων πολυάριθμες περιπτώσεις δικαστικού εκφοβισμού. Στην ετήσια έκθεση του 2021 που υπέβαλαν οι ενώσεις-εταίροι στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων επισημαίνεται η αξιοσημείωτη αύξηση των προειδοποιήσεων για στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού οι οποίες καταγράφηκαν το 2020 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, τόσο ως προς τον αριθμό των προειδοποιήσεων όσο και προς τον αριθμό των οικείων έννομων τάξεων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης². Γενικότερα, οι πληροφορίες που

¹ Από το 2015 η πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει διευκολύνει τη συλλογή και τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με σοβαρές ανησυχίες ως προς την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και την ασφάλεια των δημοσιογράφων στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συνεισφέρουσες οργανώσεις-εταίροι —προσκεκλημένες διεθνείς ΜΚΟ και ενώσεις δημοσιογράφων— εκδίδουν προειδοποιήσεις για παραβιάσεις της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και δημοσιεύουν ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την κατάσταση της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της ασφάλειας των δημοσιογράφων στην Ευρώπη. Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αναμένονται να αναλάβουν δράση και να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα, καθώς και να ενημερώσουν την πλατφόρμα για τα μέτρα που λαμβάνονται σε σχέση με τις προειδοποιήσεις. Το χαμηλό ποσοστό ανταπόκρισης των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, στα οποία συγκαταλέγονται και κράτη μέλη της ΕΕ, καταδεικνύει την ανάγκη για ανάληψη περαιτέρω δράσης. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

² Το 2021 δημοσιεύθηκαν 282 προειδοποιήσεις στην [πλατφόρμα για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/web/media-freedom), μεταξύ των οποίων αρκετές

συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου για την πολυφωνία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης³ καταδεικνύουν επίσης επιδείνωση των συνθηκών εργασίας των δημοσιογράφων. Το 2021 στο πλαίσιο του έργου «Media Freedom Rapid Response» καταγράφηκαν 439 προειδοποιήσεις (σύμφωνα με τις οποίες δέχτηκαν επιθέσεις 778 πρόσωπα ή οντότητες που σχετίζονται με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης) σε 24 κράτη μέλη της ΕΕ σε χρονικό διάστημα 12 μηνών, συμπεριλαμβανομένων στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού⁴.

Παρότι διατίθενται περισσότερα στοιχεία σχετικά με απειλές άσκησης στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού κατά δημοσιογράφων και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παρόμοια προβλήματα αντιμετωπίζουν και άλλοι παράγοντες που επιδίδονται σε δραστηριότητες συμμετοχής του κοινού, όπως συνδικαλιστές και πανεπιστημιακοί. Το γεγονός αυτό επισημάνθηκε σε αρκετές εισηγήσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες ελήφθησαν σε ανοικτή δημόσια διαβούλευση.

Πολλές στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ασκούνται σε εγχώριο πλαίσιο και δεν έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις. Ωστόσο, συχνά οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα και, εφόσον υπάρχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, προστίθεται επιπλέον επίπεδο πολυπλοκότητας και κόστους, γεγονός που επιφέρει περαιτέρω δυσμενείς επιπτώσεις για τους εναγομένους. Το γεγονός ότι το διαδικτυακό περιεχόμενο των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι προσβάσιμο από πολλές ένομες τάξεις μπορεί να οδηγήσει σε άγρα δικαστηρίου (forum shopping) και να παρεμποδίσει την αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη και τη δικαστική συνεργασία. Οι εναγόμενοι ενδέχεται να βρεθούν αντιμέτωποι με πολλαπλές δικαστικές διαδικασίες τόσο κατά τον ίδιο χρόνο όσο και σε διαφορετικές ένομες τάξεις. Το φαινόμενο της άγρας δικαστηρίου [ή του φαινομένου της άγρας ένομης τάξης ευνοϊκής προς ισχυρισμούς συκοφαντικής δυσφήμισης (libel tourism)] συνιστά παράγοντα μεγέθυνσης του προβλήματος και ορισμένες ένομες τάξεις θεωρούνται περισσότερο φιλικά διακείμενες προς τον ενάγοντα. Οι επιπτώσεις είναι ακόμη μεγαλύτερες όταν οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ασκούνται εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχος της πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποτελεί μία από τις δράσεις που προβλέπονται στο σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση της πολυφωνίας και της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πρωτοβουλία καλύπτει επίσης τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι διαδραματίζουν καίριο ρόλο στις δημοκρατίες μας και είναι επίσης όλο και περισσότερο ευάλωτοι σε καταχρηστικές μορφές παρενόχλησης αυτού του είδους.

αφορούσαν υποθέσεις δικαστικού εκφοβισμού, δηλαδή καιροσκοπική, αυθαίρετη ή κακόβουλη χρήση της νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας για τη δυσφήμιση, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την εθνική ασφάλεια, τον χουλιγκανισμό ή για την καταπολέμηση του εξτρεμισμού. Στην ετήσια έκθεση του 2021 που υπέβαλαν οι ενώσεις-εταίροι στην πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας της δημοσιογραφίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων σημειώθηκε αύξηση το 2020 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, τόσο σε αριθμό των προειδοποιήσεων όσο και των ένομων τάξεων των οικείων κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης – [1680a2440e \(coe.int\)](https://www.coe.int).

³ <https://cmpf.eu.eu/media-pluralism-monitor>

⁴ <https://www.ecpmf.eu/wp-content/uploads/2022/02/MFRR-Monitoring-Report.pdf>. Σε χωριστό δελτίο παρέχονται στοιχεία για τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ. https://www.mfr.eu/wp-content/uploads/2022/02/2022_02_17_MFRR_FACT_SHEET_MAPPING_MEDIA_FREEDOM_European_Union_Member_States_Year_2021.pdf.

Η πρόταση αποσκοπεί στην προστασία όσων αποτελούν στόχο στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και στην πρόληψη της περαιτέρω επέκτασης του φαινομένου στην ΕΕ. Επί του παρόντος κανένα από τα κράτη μέλη δεν διαθέτει ειδικές εγγυήσεις έναντι διαδικασιών αυτού του είδους, ενώ λίγα μόνο κράτη μέλη εξετάζουν αυτήν τη στιγμή το ενδεχόμενο θέσπισης ειδικών εγγυήσεων. Επίσης, δεν υπάρχουν κανόνες σε επίπεδο ΕΕ για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Μέσω της διαμόρφωσης κοινής ενωσιακής αντίληψης σχετικά με το τι αποτελεί στρατηγική αγωγή προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και μέσω της θέσπισης δικονομικών εγγυήσεων, η πρόταση έχει ως στόχο να παράσχει στα δικαστήρια αποτελεσματικά μέσα για την αντιμετώπιση των εν λόγω αγωγών, καθώς και να παράσχει στους στόχους αυτών τα μέσα να αμυνθούν.

Οι προτεινόμενες δικονομικές εγγυήσεις εφαρμόζονται σε υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις. Όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, η διασυνοριακή διάσταση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού αυξάνει την πολυπλοκότητα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εναγόμενοι. Ένας άλλος στόχος της πρότασης είναι η προστασία των πολιτών της ΕΕ και της κοινωνίας των πολιτών από στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που δρομολογούνται σε τρίτες χώρες.

Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)

Η παρούσα πρόταση οδηγίας και η σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)⁵, οι οποίες εκδίδονται ταυτόχρονα, είναι συμπληρωματικές η μία προς την άλλη και πλήρως συνεκτικές.

Στη σύσταση τα κράτη μέλη καλούνται να επανεξετάσουν την κατάσταση σε εθνικό επίπεδο ώστε να διασφαλίσουν ότι τα ισχύοντα νομικά τους πλαίσια προβλέπουν τις αναγκαίες εγγυήσεις για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης, του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη και του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των δημοκρατικών αξιών. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται επίσης να συμπεριλάβουν στην εθνική τους νομοθεσία εγγυήσεις, για τις εγχώριες υποθέσεις, παρόμοιες με εκείνες που περιλαμβάνονται σε νομικές πράξεις της Ένωσης για την αντιμετώπιση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών διαδικασιών σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις. Συνιστάται, μεταξύ άλλων, στα κράτη μέλη να καταργήσουν τις ποινές φυλάκισης για υποθέσεις δυσφήμισης, καθώς και να προκρίνουν τη χρήση του διοικητικού ή του αστικού δικαίου αντί του ποινικού για τον χειρισμό υποθέσεων αυτού του είδους, υπό την προϋπόθεση ότι οι οικείες διατάξεις έχουν λιγότερο τιμωρητικό χαρακτήρα και ότι οι διοικητικοί κανόνες αποκλείουν κάθε μορφή κράτησης.

Η σύσταση καλύπτει επίσης πτυχές που αφορούν την κατάρτιση των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και των δυνητικών στόχων, ώστε να βελτιωθούν οι γνώσεις και οι δεξιότητές τους για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της

⁵ C(2022)2428 της 27.4.2022

συμμετοχής του κοινού, να αυξηθεί ειδικότερα η ευαισθητοποίηση προκειμένου οι δημοσιογράφοι και οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να μπορούν να αναγνωρίζουν ότι έχει ασκηθεί εναντίον τους στρατηγική αγωγή προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, να υποστηρίζονται οι στόχοι μιας τέτοιας αγωγής (π.χ. με παροχή οικονομικής ενίσχυσης ή νομικής συνδρομής), καθώς και να υπάρξει συστηματικότερη παρακολούθηση και συλλογή δεδομένων.

- **Συνέπεια με άλλες πολιτικές της Ένωσης**

Σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία

Στις 3 Δεκεμβρίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία⁶, στο οποίο εξήγγειλε δέσμη μέτρων για την ενίσχυση της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης, στα οποία συγκαταλέγονται η πρωτοβουλία για τις στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και η σύσταση σχετικά με την ασφάλεια των δημοσιογράφων που αναφέρονται κατωτέρω. Το εν λόγω σχέδιο δράσης αποτελεί πρωτοβουλία-ομπρέλα, που έχει ως στόχο την ενδυνάμωση των πολιτών και την οικοδόμηση ανθεκτικότερων δημοκρατιών σε ολόκληρη την ΕΕ.

Σύσταση σχετικά με τη διασφάλιση της προστασίας, της ασφάλειας και της ενίσχυσης της θέσης των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Όπως επισημαίνεται στο σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία, οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού χρησιμοποιούνται συχνά σε συνδυασμό με απειλές κατά της σωματικής ασφάλειας των δημοσιογράφων. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2021 η Επιτροπή εξέδωσε σύσταση σχετικά με τη διασφάλιση της προστασίας, της ασφάλειας και της ενίσχυσης της θέσης των δημοσιογράφων και άλλων επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁷.

Η εν λόγω σύσταση αποσκοπεί στην εξασφάλιση ασφαλέστερων συνθηκών εργασίας για όλους τους επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, απαλλαγμένες από φόβο και εκφοβισμό, είτε εντός είτε εκτός διαδικτύου. Καθορίζει δράσεις για τα κράτη μέλη ώστε να ενισχύσουν την ασφάλεια των δημοσιογράφων. Ζητεί επίσης τη δημιουργία ανεξάρτητων εθνικών υπηρεσιών στήριξης, όπως γραμμές βοήθειας, παροχή νομικών συμβουλών, ψυχολογική υποστήριξη και κέντρα προστασίας για δημοσιογράφους και επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης που αντιμετωπίζουν απειλές. Ζητεί επίσης αυξημένη προστασία των δημοσιογράφων κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων, μεγαλύτερη ασφάλεια στο διαδίκτυο και ιδιαίτερη στήριξη στις γυναίκες δημοσιογράφους.

Στρατηγική για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης)

Η παρούσα πρόταση συμπληρώνει και συνάδει πλήρως με τη στρατηγική για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ⁸, η οποία εγκρίθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 2020. Η εν λόγω στρατηγική αναγνωρίζει ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν καθοριστική σημασία για μια υγιή δημοκρατία και μια κοινωνία στην οποία οι άνθρωποι μπορούν να απολαμβάνουν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Ως εκ τούτου, καθορίζει δράσεις, μεταξύ άλλων, για τη στήριξη και την προστασία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των υπερασπιστών των

⁶ COM(2020) 790 final της 3.12.2020.

⁷ C(2021) 6650 final της 16 Σεπτεμβρίου 2021.

⁸ COM(2020) 711 final της 2.12.2020.

ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ειδικότερα, η στρατηγική αναγνωρίζει ότι οι εν λόγω παράγοντες αντιμετωπίζουν προκλήσεις σε ορισμένα κράτη μέλη, όπως για παράδειγμα εκστρατείες δυσφήμισης, σωματικές και λεκτικές επιθέσεις, εκφοβισμό και παρενόχληση, μεταξύ άλλων μέσω στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

Στην εν λόγω στρατηγική, η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να προωθήσουν στο εσωτερικό τους ένα υποστηρικτικό και ασφαλές περιβάλλον για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων και σε τοπικό επίπεδο.

Η παρούσα πρόταση δημιουργεί ένα ακόμη δομικό στοιχείο για την ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και υποστηρίζει έναν από τους στόχους της εν λόγω στρατηγικής.

Εκθέσεις για το κράτος δικαίου

Οι εκθέσεις της Επιτροπής του 2020⁹ και του 2021¹⁰ για το κράτος δικαίου παρέχουν στοιχεία σχετικά με την εμφάνιση, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι εκθέσεις τονίζουν ότι σε ορισμένα κράτη μέλη οι δημοσιογράφοι και οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερες απειλές και επιθέσεις, τόσο διά ζώσης όσο και στο διαδίκτυο, σε σχέση με τα δημοσιεύματα και το έργο τους, διά της χρήσης διαφόρων μέσων, όπως μεταξύ άλλων οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

Οδηγία της ΕΕ για την προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος

Η παρούσα πρόταση δεν έχει θίγει την προστασία που παρέχεται ήδη με την οδηγία σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης¹¹ και συνάδει πλήρως με αυτήν. Η αποτελεσματική προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος έναντι αντιποίνων είναι απαραίτητη για την προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος, καθώς και για τη διασφάλιση του ρόλου των μέσων μαζικής ενημέρωσης ως μηχανισμού ελέγχου στις δημοκρατικές κοινωνίες, δεδομένου ότι οι πληροφοριοδότες δημοσίου συμφέροντος αποτελούν συχνά σημαντική πηγή για την ερευνητική δημοσιογραφία. Η οδηγία 2019/1937 παρέχει ισχυρή προστασία στα πρόσωπα που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης έναντι κάθε μορφής αντιποίνων, τόσο εντός όσο και εκτός του εργασιακού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένων αντιποίνων μέσω δικαστικών διαδικασιών που αφορούν για παράδειγμα δυσφήμιση, παραβίαση απορρήτου και προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σε περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τόσο της παρούσας πρότασης όσο και της οδηγίας 2019/1937, θα πρέπει να εφαρμόζεται η προστασία που παρέχεται από αμφότερες τις πράξεις.

Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024

⁹ COM(2020) 580 final – Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Έκθεση του 2020 για το κράτος δικαίου – Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1602583951529&uri=CELEX%3A52020DC0580>.

¹⁰ COM(2021) 700 final – Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Έκθεση του 2021 για το κράτος δικαίου – Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1634551652872&uri=CELEX%3A52021DC0700>.

¹¹ Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης (ΕΕ L 305 της 26.11.2019, σ. 17).

Το σχέδιο δράσης¹² συμβάλλει στην ασφάλεια και την προστασία των δημοσιογράφων και των εργαζομένων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε ολόκληρο τον κόσμο, μεταξύ άλλων με τη διαμόρφωση ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ελευθερία της έκφρασης, καθώς και με την καταδίκη επιθέσεων και άλλων μορφών παρενόχλησης και εκφοβισμού τόσο εντός όσο και εκτός διαδικτύου. Αναφέρεται σε συγκεκριμένες απειλές που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες δημοσιογράφοι, διασφαλίζει ότι τα άτομα που δέχονται παρενόχληση, εκφοβισμό ή απειλές θα λαμβάνουν βοήθεια μέσω των μηχανισμών της ΕΕ για την προστασία των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και υποστηρίζει πρωτοβουλίες για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Απευθύνει έκκληση προς τις κρατικές αρχές για την πρόληψη και την καταδίκη της βίας αυτού του είδους, καθώς και για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων για τον τερματισμό της ατιμωρησίας.

Η προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βρίσκεται στο επίκεντρο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, σύμφωνα με το σχέδιο δράσης. Η παρούσα πρόταση βρίσκεται σε συνέργεια με τις έντονες προσπάθειες που καταβάλλει η ΕΕ σε ολόκληρο τον κόσμο στον τομέα αυτό και θα δώσει πρόσθετη ώθηση για περαιτέρω στοχευμένη στήριξη των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοσιογράφων που αντιμετωπίζουν στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την ελευθερία της έκφρασης εντός και εκτός διαδικτύου

Στις κατευθυντήριες γραμμές¹³ διευκρινίζεται ότι η ΕΕ σκοπεύει να καταπολεμήσει τις αυθαίρετες επιθέσεις, την αδιάκριτη κατάχρηση των ποινικών και των αστικών διαδικασιών, τις εκστρατείες δυσφήμισης και τους υπερβολικούς περιορισμούς για τους δημοσιογράφους, τους παράγοντες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, τις ΜΚΟ και τις προσωπικότητες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία έχουν σκοπό να αποτρέψουν τις εν λόγω ενώσεις και άτομα από την ελεύθερη άσκηση του δικαιώματός τους στην ελευθερία της έκφρασης.

Η σύμβαση του Ωρχους

Η Ένωση και τα κράτη μέλη της είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (ΟΕΕ/ΗΕ) για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για θέματα περιβάλλοντος (στο εξής: σύμβαση του Ωρχους)¹⁴ στο πλαίσιο της οποίας το κάθε συμβαλλόμενο μέρος έχει τόσο μεμονωμένες όσο και κοινές ευθύνες και υποχρεώσεις. Το άρθρο 3 παράγραφος 8 της εν λόγω σύμβασης απαιτεί από κάθε συμβαλλόμενο μέρος να διασφαλίζει ότι τα πρόσωπα που ασκούν τα δικαιώματά τους που προβλέπονται στις διατάξεις της σύμβασης δεν θα πρέπει να υφίστανται κυρώσεις, ούτε να διώκονται ούτε να παρενοχλούνται κατά οποιονδήποτε τρόπο για την ανάμιξή τους. Η συμπερίληψη των υπερασπιστών του περιβάλλοντος στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας πρότασης συμβάλλει στην εκπλήρωση της εν λόγω διεθνούς υποχρέωσης που έχει αναλάβει η Ένωση.

¹² Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με τίτλο «Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024» [JOIN(2020) 5 final].

¹³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9647-2014-INIT/el/pdf>

¹⁴ Απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005, για σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος (ΕΕ L 124 της 17.5.2005, σ. 1).

Ανακοίνωση για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος

Στην ανακοίνωσή της που εκδόθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2021 η Επιτροπή δεσμεύτηκε ότι μια νομοθετική πρόταση κατά των καταχρηστικών πρακτικών προσφυγής στη δικαιοσύνη κατά δημοσιογράφων και υπερασπιστών των δικαιωμάτων θα περιλαμβάνει υπερασπιστές του περιβάλλοντος¹⁵.

2. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ

• Νομική βάση

Η νομική βάση της παρούσας πρότασης είναι το άρθρο 81 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το οποίο αποτελεί την τυπική νομική βάση για τη δικαστική συνεργασία στις αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις. Ειδικότερα, η νομική βάση είναι το άρθρο 81 παράγραφος 2 στοιχείο στ) της ΣΛΕΕ με το οποίο εξουσιοδοτούνται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να λαμβάνουν μέτρα με τα οποία διασφαλίζεται *«η άρση των εμποδίων στην ομαλή διεξαγωγή αστικών δικών, εν ανάγκη προωθώντας τη συμβατότητα των κανόνων πολιτικής δικονομίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη»*. Δεδομένου ότι οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού αποτελούν εμπόδιο στην ομαλή διεξαγωγή των αστικών διαδικασιών, η Ένωση είναι αρμόδια να νομοθετεί επί της βάσης αυτής σε αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις. Οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού συνιστούν κατάχρηση των αστικών διαδικασιών, διότι σκοπός τους δεν είναι η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, αλλά η παρενόχληση και η φίμωση των εναγομένων. Ταυτόχρονα, οι μακρές διαδικασίες δημιουργούν πρόσθετο φόρτο στα εθνικά δικαστικά συστήματα.

Οι κανόνες που αφορούν τις αποφάσεις που εκδίδονται σε τρίτες χώρες, οι οποίοι περιέχονται στο κεφάλαιο V, έχουν επίσης ως βάση το άρθρο 81 παράγραφος 2 στοιχείο στ), καθώς έχουν παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με τον κύριο σκοπό της παρούσας πρότασης. Διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των κανόνων της παρούσας πρότασης κατά των προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών που κινούνται για λόγους συμμετοχής του κοινού, εμποδίζοντας την παραπομπή των εν λόγω υποθέσεων ενώπιον των δικαστηρίων τρίτων χωρών.

• Επικουρικότητα (σε περίπτωση μη αποκλειστικής αρμοδιότητας)

Οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού εμφανίζονται σε πολλά κράτη μέλη και έχουν αρχίσει να αποτελούν πρόβλημα σε επίπεδο ΕΕ. Ταυτόχρονα, σε κανένα από τα κράτη μέλη δεν προβλέπονται επί του παρόντος ειδικές εγγυήσεις για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού¹⁶. Μολονότι, ανάλογα με την εθνική νομοθεσία, ορισμένες υφιστάμενες γενικές εγγυήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι εν λόγω γενικές εγγυήσεις διαφέρουν σημαντικά μεταξύ κρατών μελών και, ως εκ τούτου, η αποτελεσματικότητά τους στην αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού είναι περιορισμένη. Επιπλέον, οι υφιστάμενες αποκλίσεις στα εθνικά δικονομικά δίκαια ενέχουν

¹⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την κλιμάκωση της μάχης κατά των περιβαλλοντικών εγκλημάτων [COM(2021) 814 final της 15.12.2021].

¹⁶ Οι ΙΕ, LT και MT έχουν προτείνει νομοθετικές διατάξεις ή σχεδιάζουν να προτείνουν νομοθετικές διατάξεις για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος.

τον κίνδυνο να αυξηθεί το φαινόμενο της άγρας δικαστηρίου και να κινούνται πολλαπλές δικαστικές διαδικασίες σε διαφορετικές έννομες τάξεις της ΕΕ. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το εθνικό αστικό δικονομικό δίκαιο δεν διαθέτει πάντοτε επαρκή μέσα για την αντιμετώπιση των πρόσθετων περιπλοκών που προκύπτουν από τις διασυνοριακές διαδικασίες¹⁷. Λόγω των αποκλίσεων στις εθνικές νομοθεσίες καθίσταται επίσης εξαιρετικά απίθανο για τα κράτη μέλη, όταν ενεργούν μεμονωμένα, να αντιμετωπίσουν με επιτυχία το φαινόμενο ή να είναι σε θέση να διασφαλίσουν τη συνολική συνοχή των εν λόγω κανόνων μεταξύ των κρατών μελών, ώστε να διασφαλιστούν εξίσου υψηλά πρότυπα προστασίας σε ολόκληρη την Ένωση.

Για την αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων και την αποφυγή της επιβάρυνσης των εθνικών δικαστηρίων με πολλαπλές και μακρές καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες, κρίνεται απαραίτητο να καθοριστούν ελάχιστα πρότυπα, καθώς και να διασφαλιστεί η συμβατότητα των κανόνων πολιτικής δικονομίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Η δράση σε επίπεδο ΕΕ συμβάλλει στην καταπολέμηση της εμφάνισης και της διάδοσης των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σε ολόκληρη την ΕΕ με συνεκτικό τρόπο και διασφαλίζει τη σύγκλιση των προσεγγίσεων του φαινομένου από τα κράτη μέλη¹⁸.

Η δράση σε επίπεδο ΕΕ θα πρόσθετε επίσης αξία με την πρόβλεψη εγγυήσεων για αποτελεσματική αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που ασκούνται σε τρίτες χώρες. Επιπλέον, απαιτείται κοινή δράση από τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που ασκούνται σε τρίτες χώρες, διότι διαφορετικά οι ενάγοντες ενδέχεται να προσπαθήσουν να επωφεληθούν από τις αποκλίσεις των συστημάτων μεταξύ των κρατών μελών και να επιδιώξουν την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων που εκδίδονται σε τρίτες χώρες στο πλαίσιο στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού εκεί όπου η εν λόγω αναγνώριση και η εκτέλεση των αποφάσεων μπορούν να επιτευχθούν ευκολότερα.

Η πρόταση σέβεται την αρχή της επικουρικότητας καθώς προτείνει μόνο στοχευμένες εγγυήσεις και περιορίζει τη νομοθετική δράση σε ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο ώστε να επιτευχθεί το αποτέλεσμα που αδυνατούν να επιτύχουν τα κράτη μέλη ενεργώντας μεμονωμένα.

- **Αναλογικότητα**

Η δράση σε επίπεδο ΕΕ θα πρέπει να είναι στοχοθετημένη και να περιορίζεται σε ό,τι είναι αναγκαίο για να διασφαλιστεί η συνοχή στην προσέγγιση των κρατών μελών όσον αφορά τις διασυνοριακές περιπτώσεις. Η πρόταση έχει σχεδιαστεί με τρόπο ώστε να τηρείται η αρχή

¹⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών, Gascón Inchausti, M., Hess, B., Cuniberti, G., et al., *An evaluation study of national procedural laws and practices in terms of their impact on the free circulation of judgments and on the equivalence and effectiveness of the procedural protection of consumers under EU consumer law: strand 1 : mutual trust and free circulation of judgments* (Μελέτη αξιολόγησης των εθνικών διατάξεων δικονομικού δικαίου και των πρακτικών όσον αφορά τον αντίκτυπό τους στην ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων καθώς και στην ισοδυναμία και την αποτελεσματική προστασία του καταναλωτή: σκέλος 1: αμοιβαία εμπιστοσύνη και ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων), Υπηρεσία Εκδόσεων 2017, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/38491σ.31>.

¹⁸ Αρκετά κράτη μέλη (ΙΕ, LT και MT) αξιολογούν επί του παρόντος την ανάγκη προστασίας έναντι των SLAPP.

της αναλογικότητας. Αυτός είναι ο λόγος που προτείνονται μόνο καλά στοχοθετημένες δικονομικές εγγυήσεις. Οι εν λόγω εγγυήσεις έχουν διατυπωθεί με τρόπο ώστε να προβλέπεται μόνον ό,τι είναι αναγκαίο για να διασφαλιστεί η καλύτερη λειτουργία των διασυνοριακών αστικών διαδικασιών στην περίπτωση στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι οποίες συνιστούν σοβαρή απειλή για την ευρωπαϊκή δημοκρατία και το ευρωπαϊκό κράτος δικαίου.

Η αναλογικότητα καταδεικνύεται επίσης από το γεγονός ότι πολλά από τα στοιχεία που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θα προβλέπονται ως μη νομοθετικά μέτρα στο πλαίσιο σύστασης, και όχι με ανάληψη νομοθετικής δράσης.

- **Επιλογή της νομικής πράξης**

Η επιλεγείσα νομοθετική πράξη είναι οδηγία, η οποία θα προβλέπει δεσμευτικές και συνεκτικές δικονομικές εγγυήσεις στα κράτη μέλη. Με αυτόν τον τρόπο θα αποφευχθούν οι υφιστάμενες αποκλίσεις των εγγυήσεων μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες αποκλίσεις ενέχουν τον κίνδυνο να οδηγήσουν σε άγρα δικαστηρίου σε διασυνοριακό επίπεδο. Ταυτόχρονα, η επιλογή της οδηγίας θα δώσει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να προσαρμόσουν τις ειδικές δικονομικές εγγυήσεις στο αστικό και δικονομικό τους δίκαιο, τα οποία εξακολουθούν να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών.

Η οδηγία θα συμπληρωθεί με μη νομοθετική πράξη (σύσταση). Μ' αυτόν τον τρόπο παρέχεται αποτελεσματικός συνδυασμός νομοθετικής και μη νομοθετικής δράσης.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ, ΤΩΝ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

- **Διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη**

Στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, ελήφθησαν πληροφορίες και παρατηρήσεις από ευρύ φάσμα σημαντικών ενδιαφερόμενων μερών τα οποία εκπροσωπούν πολίτες της ΕΕ και τρίτων χωρών, εθνικές αρχές, επαγγελματίες του νομικού κλάδου όπως δικαστές, πανεπιστημιακούς, ερευνητικά ιδρύματα, ΜΚΟ, καθώς και άλλες σχετικές ομάδες συμφερόντων.

Οι διαβουλεύσεις περιλάμβαναν διερευνητική τεχνική συζήτηση ομάδας εστίασης, η οποία πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2021 με επιλεγμένο αριθμό συμμετεχόντων στους οποίους περιλαμβάνονταν τέσσερα πρόσωπα που αποτέλεσαν στόχο στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, τα οποία συμφώνησαν να μοιραστούν την προσωπική τους εμπειρία, παρείχαν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις εν λόγω αγωγές και συνέβαλαν στις εργασίες του προπαρασκευαστικού σταδίου.

Στο πλαίσιο ανοικτής δημόσιας διαβούλευσης¹⁹ που διενεργήθηκε από τις 4 Οκτωβρίου 2021 έως τις 10 Ιανουαρίου 2022, συγκεντρώθηκαν απόψεις από πολίτες, δημοσιογράφους, κράτη μέλη, ΜΚΟ, την κοινωνία των πολιτών, δικαστές, επαγγελματίες του νομικού κλάδου και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη όσον αφορά τις στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπισή τους στην ΕΕ.

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13192-EU-action-against-abusive-litigation-SLAPP-targeting-journalists-and-rights-defenders/public-consultation_el

Στο πλαίσιο στοχευμένης διαβούλευσης με εθνικούς δικαστές που πραγματοποιήθηκε από τις 12 Νοεμβρίου 2021 έως τις 10 Ιανουαρίου 2022²⁰ μέσω του ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, αναζητήθηκε λεπτομερέστερη πληροφόρηση σχετικά με τον προσδιορισμό των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, τις πιθανές δικονομικές ελλείψεις, τα ήδη υφιστάμενα (αν και όχι ειδικά για τις στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού) εθνικά μέσα έννομης προστασίας, την ευαισθητοποίηση των δικαστών σχετικά με τις εν λόγω αγωγές καθώς και τις ανάγκες κατάρτισης των δικαστών.

Τον Οκτώβριο του 2021 σε σύσκεψη τεχνικής φύσεως με εμπειρογνώμονες των κρατών μελών συγκεντρώθηκαν πληροφορίες για τις απόψεις των κρατών μελών (καθώς και τις απόψεις ανεξάρτητων φορέων και αρχών των κρατών μελών) σχετικά με το αν απαιτείται δράση καθώς και τι είδους δράση σε επίπεδο ΕΕ για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, τι είδους ένδικα μέσα υπάρχουν (εάν υπάρχουν και εάν αυτά είναι γενικής ή ειδικής φύσεως) καθώς και τι είδους στήριξη διατίθεται επί του παρόντος σε εθνικό επίπεδο για όσους αποτελούν στόχο των εν λόγω αγωγών.

Τον Νοέμβριο του 2021 η διεξαγωγή εργαστηρίου με επιλεγμένα ενδιαφερόμενα μέρη παρείχε ένα φόρουμ διαλόγου όσον αφορά τη διάσταση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, καθώς και για τη συλλογή πληροφοριών, τη συζήτηση και τη δοκιμή πιθανών λύσεων.

Στις προπαρασκευαστικές εργασίες της Επιτροπής ελήφθησαν υπόψη τα στοιχεία που συνέλεξε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά τη σύνταξη της έκθεσης πρωτοβουλίας σχετικά με το θέμα, η οποία εκδόθηκε στα τέλη του 2021.

Οι παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών, ιδίως στο πλαίσιο της ανοικτής δημόσιας διαβούλευσης και στο πλαίσιο της σύσκεψης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, κατέδειξαν ισχυρή υποστήριξη για ανάληψη δράσης, τόσο νομοθετικής όσο και μη νομοθετικής, σε επίπεδο ΕΕ για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο ΕΕ ανέφεραν ότι οι εν λόγω αγωγές αυξάνονται στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των διασυνοριακών περιπτώσεων. Οι γνώμες που εκφράστηκαν στη δημόσια διαβούλευση τόνισαν επίσης τη σημασία της κατάρτισης και της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τις στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, τα οφέλη της συλλογής δεδομένων και την ανάγκη ορθής παρακολούθησης των εν λόγω αγωγών.

Οι πληροφορίες από τη δημόσια διαβούλευση και τη σύσκεψη με τα ενδιαφερόμενα μέρη παρείχαν επίσης σημαντικά στοιχεία σχετικά με το φαινόμενο αυτό στην ΕΕ, τα οποία ελήφθησαν υπόψη στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής²¹ που συνοδεύει την παρούσα πρόταση.

Τα περισσότερα κράτη μέλη εξέφρασαν την υποστήριξή τους για δράση σε επίπεδο ΕΕ για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και επισήμαναν την ανάγκη για προστασία της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης καθώς και της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης, με παράλληλη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των μέτρων προστασίας κατά των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Ορισμένα κράτη μέλη επισήμαναν την έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τις στρατηγικές

²⁰ https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/EJN_SLAPP

²¹ SWD(2022) 117 της 27.4.2022.

αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, ιδίως αυτές που έχουν διασυνοριακή διάσταση, ως φαινόμενου που προκαλεί ανησυχία στο εσωτερικό τους.

Στη στοχευμένη διαβούλευση με τους εθνικούς δικαστές αποκαλύφθηκε ότι δεν υπάρχει νομικός ορισμός των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, ούτε υπάρχει σύστημα εγγυήσεων ειδικά για τις εν λόγω αγωγές στα κράτη μέλη όσων απάντησαν, μολονότι ορισμένες από τις υφιστάμενες γενικές εγγυήσεις σε εθνικό επίπεδο μπορούν καταρχήν να χρησιμοποιηθούν σε στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε έκθεση πρωτοβουλίας σχετικά με τις στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού στις 11 Νοεμβρίου 2021²² με την οποία καλεί την Επιτροπή να υποβάλει ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων για την αντιμετώπισή τους, συμπεριλαμβανομένης νομοθεσίας.

Η Επιτροπή ανέθεσε επίσης την εκπόνηση μελετών προκειμένου να κατανοηθεί καλύτερα το φαινόμενο στην ΕΕ και να γίνει μια πρώτη καταγραφή της κατάστασης στα κράτη μέλη. Αυτή η πρώτη χαρτογράφηση παρείχε πληροφορίες σχετικά με τις στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού και τις αιτίες τους²³. Η δεύτερη μελέτη ήταν μια πιο εμπειρισταωμένη συγκριτική μελέτη στην οποία αξιολογείται λεπτομερώς η τρέχουσα κατάσταση στα κράτη μέλη²⁴.

- **Συλλογή και χρήση εμπειρογνωσίας**

Το 2021 η Επιτροπή συγκρότησε ομάδα εμπειρογνομόνων²⁵ με στόχο την προετοιμασία της πρωτοβουλίας για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Η ομάδα απαρτιζόταν από πανεπιστημιακούς, επαγγελματίες του νομικού κλάδου και εκπροσώπους των μέσων μαζικής επικοινωνίας και της κοινωνίας των πολιτών. Η ομάδα είχε την εντολή να παρέχει νομική εμπειρογνωσία σχετικά με τις στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, να λειτουργεί ως πλατφόρμα σε επίπεδο ΕΕ για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και γνώσεων και, κατά περίπτωση, να συνδράμει όσους αποτελούν στόχο των εν λόγω αγωγών. Το φθινόπωρο του 2021 συστάθηκε ειδική νομοθετική υποομάδα στο πλαίσιο της ομάδας εμπειρογνομόνων για να συνδράμει την Επιτροπή στην κατάρτιση της νομοθετικής πρότασης.

- **Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής**

Η παρούσα πρόταση συνοδεύεται από έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής²⁶, στο οποίο παρουσιάζεται το σκεπτικό, η ανάλυση και τα διαθέσιμα στοιχεία για την υποστήριξη της πρότασης. Η πρόταση δεν συνοδεύεται από εκτίμηση επιπτώσεων, καθώς θα προβλέπει στοχευμένες δικονομικές εγγυήσεις και δεν θα δημιουργήσει σημαντικό ποσοτικοποιησιμο κόστος. Αντιθέτως, θα παράσχει στα εθνικά δικαστήρια πιο

²² Ψήφισμα Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 2021, σχετικά με την ενίσχυση της δημοκρατίας και της ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης στην ΕΕ: η αθέμιτη χρήση αγωγών αστικού και ποινικού δικαίου για τη φίμωση δημοσιογράφων, ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών [2021/2036(INI)]

²³ Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf

²⁴ https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study_en

²⁵ [Expert group](#) against SLAPP (ομάδα εμπειρογνομόνων για την αντιμετώπιση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού).

²⁶ SWD(2022) 117 της 27.4.2022.

προσαρμοσμένα μέσα ώστε να ανατρέπονται οι απόπειρες κατάχρησης των δικαστικών διαδικασιών και να αποφεύγονται τα σχετικά έξοδα που η εν λόγω κατάχρηση είναι δυνατόν να προκαλέσει στο δικαστικό σύστημα. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού θέτουν σε κίνδυνο τα θεμελιώδη δικαιώματα της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης, είναι καίριας σημασίας η ανάληψη ισχυρής και ταχείας δράσης για να αποφευχθεί η περαιτέρω διάδοση του εν λόγω επιζήμιου φαινομένου, το οποίο εμφανίστηκε σχετικά πρόσφατα αλλά επεκτείνεται όλο και περισσότερο στην ΕΕ.

- **Θεμελιώδη δικαιώματα**

Η πρόταση προάγει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δημοσιογράφοι, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλες στοχευόμενες ομάδες που επωφελούνται από τις προτεινόμενες δικονομικές εγγυήσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες, ιδίως στην προάσπιση του δημοσίου διαλόγου, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αξιών, της κοινωνικής ένταξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και του κράτους δικαίου. Ταυτόχρονα, το δικονομικό δίκαιο διαδραματίζει καίριο ρόλο στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη.

Το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, περιλαμβάνει το δικαίωμα γνώμης και το δικαίωμα λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Παρότι δεν πρόκειται για απόλυτο δικαίωμα, τυχόν περιορισμοί του πρέπει να προβλέπονται από τον νόμο, να σέβονται το βασικό περιεχόμενο του εν λόγω δικαιώματος και να θεσπίζονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων (άρθρο 52 παράγραφος 1 του Χάρτη).

Ταυτόχρονα, η πρόταση διασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, και των δικαιωμάτων προσωπικότητας / προστασίας της ιδιωτικής ζωής, όπως προβλέπονται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη, με την προστασία της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης. Οι δικονομικές εγγυήσεις είναι προσεκτικά στοχοθετημένες και παρέχουν στο δικαστήριο επαρκή διακριτική ευχέρεια σε μεμονωμένες υποθέσεις με στόχο τη διατήρηση της λεπτής ισορροπίας μεταξύ της ταχείας απόρριψης προδήλως αβάσιμων αγωγών και της αποτελεσματικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

4. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η παρούσα πρόταση δεν θα έχει επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- **Σχέδια εφαρμογής και ρυθμίσεις παρακολούθησης, αξιολόγησης και υποβολής εκθέσεων**

Η Επιτροπή θα διευκολύνει την εφαρμογή της οδηγίας στα κράτη μέλη παρέχοντας συνδρομή για τη μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή εφαρμογή στα κράτη μέλη, με την οργάνωση τουλάχιστον ενός εργαστηρίου για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο καθώς και με την οργάνωση διμερών συσκέψεων, μεταξύ άλλων κατόπιν αιτήματος των κρατών μελών. Τα κράτη μέλη θα κληθούν επίσης να κοινοποιήσουν τα εθνικά μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο.

Η εφαρμογή της οδηγίας θα επανεξεταστεί 5 έτη μετά την έναρξη εφαρμογής της.

- **Επεξηγηματικά έγγραφα (για οδηγίες)**

Η παρούσα πρόταση δεν απαιτεί ειδικά επεξηγηματικά έγγραφα.

Αναλυτική επεξήγηση των επιμέρους διατάξεων της πρότασης

Η οδηγία αποτελείται από τα εξής τέσσερα διακριτά κύρια μέρη: τους κοινούς κανόνες σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις (κεφάλαιο II), την απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμων δικαστικών διαδικασιών (κεφάλαιο III), τα μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών (κεφάλαιο IV) και την προστασία έναντι δικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί σε τρίτες χώρες (κεφάλαιο V). Οι διατάξεις των κεφαλαίων I και VI έχουν οριζόντιο χαρακτήρα ως προς το πεδίο εφαρμογής.

Κεφάλαιο I Γενικές διατάξεις: Το κεφάλαιο αυτό περιέχει διατάξεις σχετικά με το αντικείμενο και το πεδίο εφαρμογής της νομικής πράξης, ορισμένους ορισμούς καθώς και διάταξη σχετικά με τις περιπτώσεις που μια υπόθεση θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις για τους σκοπούς της οδηγίας.

Στο **άρθρο 1** προσδιορίζεται το αντικείμενο, με τη διευκρίνιση ότι οι ειδικές εγγυήσεις που προβλέπονται στην οδηγία αποσκοπούν στην αντιμετώπιση προδήλως αβάσιμων ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις, οι οποίες κινούνται τόσο κατά φυσικών όσο και κατά νομικών προσώπων λόγω δραστηριοτήτων συμμετοχής του κοινού, ιδίως κατά δημοσιογράφων και κατά υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στο **άρθρο 2** ορίζεται το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, που εφαρμόζεται σε υποθέσεις αστικού ή εμπορικού χαρακτήρα με διασυνοριακές επιπτώσεις, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Σ' αυτές τις υποθέσεις περιλαμβάνονται οι αστικές αξιώσεις που ασκούνται στο πλαίσιο ποινικών δικών, καθώς και τα προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα, οι ανταγωγές ή άλλα συγκεκριμένα είδη μέσων έννομης προστασίας που προβλέπονται σε άλλες νομικές πράξεις. Όπως ισχύει σε άλλες νομικές πράξεις της ΕΕ αστικού και εμπορικού δικαίου, οι υποθέσεις φορολογικής, τελωνειακής ή διοικητικής φύσης ή η ευθύνη του κράτους για πράξεις και παραλείψεις κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής. Στην έννοια των πράξεων ή παραλείψεων κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας (*acta iure imperii*) περιλαμβάνονται αξιώσεις κατά υπαλλήλων που ενεργούν εξ ονόματος του κράτους, καθώς και η ευθύνη για πράξεις δημοσίων αρχών, συμπεριλαμβανομένης της ευθύνης δημοσίων λειτουργών. Ως εκ τούτου, οι δημόσιες αρχές δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι αποτελούν στόχους στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

Στο **άρθρο 3** προβλέπεται ο ορισμός της συμμετοχής του κοινού, του θέματος δημοσίου συμφέροντος και των καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

Η **συμμετοχή του κοινού** ορίζεται ευρέως ως κάθε δήλωση ή δραστηριότητα που εκφράζεται ή πραγματοποιείται:

- 1) κατά την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως είναι η δημιουργία, η έκθεση, η διαφήμιση ή άλλη προώθηση δημοσιογραφικών, πολιτικών, επιστημονικών, πανεπιστημιακών, καλλιτεχνικών, σχολιαστικών ή σατιρικών κοινοποιήσεων, δημοσιεύσεων ή έργων, καθώς και κάθε

προπαρασκευαστική, υποστηρικτική ή υποβοηθητική δράση που συνδέεται άμεσα μ' αυτά·

- 2) κατά την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικά, όπως είναι η οργάνωση δραστηριοτήτων άσκησης πίεσης από ομάδες συμφερόντων ή η συμμετοχή σε τέτοιες δραστηριότητες, διαδηλώσεων και διαμαρτυριών ή δραστηριοτήτων που απορρέουν από την άσκηση του δικαιώματος χρηστής διοίκησης και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, όπως η υποβολή καταγγελιών και αιτήσεων ή η άσκηση διοικητικών και δικαστικών προσφυγών, καθώς και η συμμετοχή σε δημόσιες ακροάσεις, καθώς και κάθε προπαρασκευαστική, υποστηρικτική ή υποβοηθητική δράση που συνδέεται άμεσα μ' αυτές.

Επιπλέον, καλύπτει άλλες δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ενημέρωση ή τον επηρεασμό της κοινής γνώμης ή στην υποστήριξη ενεργειών του κοινού, μεταξύ άλλων δραστηριότητες ιδιωτικής ή δημόσιας οντότητας σε σχέση με ζήτημα δημόσιου συμφέροντος, όπως η οργάνωση ή η συμμετοχή σε έρευνες, μελέτες, εκστρατείες ή τυχόν άλλες συλλογικές δράσεις, καθώς και κάθε προπαρασκευαστική, υποστηρικτική ή υποβοηθητική δράση που συνδέεται άμεσα με τα ως άνω. Προπαρασκευαστικές ενέργειες είναι, για παράδειγμα, οι συνεντεύξεις που πραγματοποιούνται από ερευνητή δημοσιογράφο ή πανεπιστημιακό για την προετοιμασία δήλωσης ή οι πληροφορίες που συλλέγονται από υπερασπιστή του περιβάλλοντος. Θα πρέπει να καλύπτονται οι υποστηρικτικές και οι υποβοηθητικές δράσεις διότι οι ενάγοντες μπορούν να κινήσουν δικαστικές διαδικασίες και κατά φορέων που παρέχουν τις απαραίτητες υποστηρικτικές ή υποβοηθητικές υπηρεσίες, όπως υπηρεσίες σύνδεσης με το διαδίκτυο ή υπηρεσίες εκτύπωσης, με στόχο τον έμμεσο περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης του προσώπου που αποτελεί τον πραγματικό στόχο στρατηγικής αγωγής προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι εν λόγω προπαρασκευαστικές, υποστηρικτικές και υποβοηθητικές δράσεις πρέπει να συνδέονται άμεσα και εγγενώς με την επίμαχη δήλωση ή δραστηριότητα.

Από την άλλη πλευρά, η συμμετοχή του κοινού δεν θα πρέπει κανονικά να καλύπτει δραστηριότητες εμπορικής διαφήμισης και εμπορικής προώθησης (ελευθερία του λόγου για εμπορικούς σκοπούς).

Το **θέμα του δημοσίου συμφέροντος** ορίζεται επίσης ευρέως και αναφέρεται σε οποιοδήποτε θέμα επηρεάζει το κοινό σε τέτοιο βαθμό ώστε το κοινό να έχει θεμιτό ενδιαφέρον γι' αυτό, σε τομείς όπως, για παράδειγμα, η δημόσια υγεία, η ασφάλεια, το περιβάλλον, το κλίμα, η κοινωνική ευημερία ή η άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Ο ορισμός των **καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού** αναφέρεται σε δικαστικές διαδικασίες οι οποίες κινούνται σε σχέση με συμμετοχή του κοινού, είναι εν όλω ή εν μέρει αβάσιμες και έχουν ως κύριο σκοπό την αποτροπή ή τον περιορισμό της συμμετοχής του κοινού ή την επιβολή κυρώσεων για τη συμμετοχή του κοινού.

Ένας μη εξαντλητικός κατάλογος δείχνει τους συνηθέστερους δείκτες κατάχρησης, όπως ο δυσανάλογος, ο υπερβολικός ή ο παράλογος χαρακτήρας της αξίωσης ή μέρους αυτής, η κίνηση πολλαπλών διαδικασιών από τον ενάγοντα ή συνδεδεμένους μ' αυτόν διαδίκους για παρόμοια ζητήματα, ο εκφοβισμός, η παρενόχληση ή οι απειλές από την πλευρά του ενάγοντος ή των εκπροσώπων του.

Οι καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες περιλαμβάνουν συχνά τη χρήση κακόπιστων τακτικών σε ένδικες διαφορές, όπως είναι η παρέλκυση της δίκης η οποία συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τον εναγόμενο κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας, ή η άγρα

δικαστηρίου. Οι τακτικές αυτές, οι οποίες χρησιμοποιούνται από τον ενάγοντα για άλλους σκοπούς πέραν της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, συχνά συνδυάζονται, αν και όχι πάντα, με διάφορες μορφές εκφοβισμού, παρενόχλησης ή απειλών πριν ή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, με σκοπό την παρεμπόδιση της συμμετοχής του κοινού.

Στο **άρθρο 4** ορίζεται τότε μια υπόθεση θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις.

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, μια υπόθεση δεν θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις εάν και οι δύο διάδικοι έχουν την κατοικία τους στο ίδιο κράτος μέλος μ' αυτό της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου, γεγονός που υποδηλώνει ότι η υπόθεση θεωρείται αμιγώς εγχώρια.

Ωστόσο, ακόμη και όταν αμφότεροι οι διάδικοι έχουν την κατοικία τους στο ίδιο κράτος μέλος μ' αυτό της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου, η υπόθεση θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις σε ακόμα δύο περιπτώσεις.

- 1) Πρώτον, σε περίπτωση που η συγκεκριμένη πράξη συμμετοχής του κοινού για επίμαχο θέμα δημοσίου συμφέροντος αφορά περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Στην περίπτωση αυτή περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, η συμμετοχή του κοινού σε εκδηλώσεις που διοργανώνουν θεσμικά όργανα της Ένωσης, όπως εμφανίσεις σε δημόσιες ακροάσεις, ή δηλώσεις ή δραστηριότητες για θέματα που έχουν ιδιαίτερη σημασία για περισσότερα του ενός κράτη μέλη, όπως η διασυνοριακή ρύπανση ή οι καταγγελίες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με πιθανή συμμετοχή σε διασυνοριακό επίπεδο.
- 2) Δεύτερον, μια υπόθεση θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις όταν ο ενάγων ή συνδεδεμένες μ' αυτόν οντότητες έχουν κινήσει σε άλλο κράτος μέλος παράλληλες ή προηγούμενες δικαστικές διαδικασίες κατά των ίδιων εναγομένων ή κατά συνδεδεμένων μ' αυτούς οντοτήτων.
- 3) Στις εν λόγω δύο περιπτώσεις λαμβάνεται υπόψη το ειδικό πλαίσιο των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

Κεφάλαιο II Κοινοί κανόνες για τις δικονομικές εγγυήσεις: Το κεφάλαιο αυτό περιέχει οριζόντιες διατάξεις όσον αφορά την εφαρμογή δικονομικών εγγυήσεων, το περιεχόμενο των εγγυήσεων και άλλα χαρακτηριστικά δικονομικής φύσης.

Σύμφωνα με το **άρθρο 5**, μπορεί να υποβληθεί αίτηση για διάφορα είδη δικονομικών εγγυήσεων όπως:

- α) εγγυοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 8·
- β) απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμης δικαστικής διαδικασίας σύμφωνα με το κεφάλαιο III·
- γ) μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών τα οποία προβλέπονται στο κεφάλαιο IV.

Παρότι η περιγραφή της φύσης της δήλωσης ή της δραστηριότητας ως πράξης συμμετοχής του κοινού θα πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για το παραδεκτό της αίτησης, θα πρέπει να θεωρείται σκόπιμη η περιγραφή των αποδεικτικών στοιχείων, εάν δεν έχουν ήδη παρασχεθεί αποδεικτικά στοιχεία από τον κύριο ενάγοντα ή δεν είναι άλλως διαθέσιμα στο δικαστήριο. Τα κράτη μέλη ενδέχεται να προβλέπουν ότι τα ίδια μέτρα μπορούν να λαμβάνονται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας.

Το **άρθρο 6** αφορά μεταγενέστερες τροποποιήσεις των αξιώσεων ή των δικογράφων από τους ενάγοντες, οι οποίοι σκόπιμα παραιτούνται από αγωγές ή από δικόγραφα ή τα τροποποιούν

προκειμένου να αποφευχθεί η επιδίκαση εξόδων στον διάδικο που κερδίζει τη δίκη. Η εν λόγω νομική στρατηγική ενδέχεται να στερεί από το δικαστήριο την εξουσία να αναγνωρίζει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της δικαστικής διαδικασίας και, ως εκ τούτου, ο εναγόμενος να μην έχει τη δυνατότητα να ζητήσει επιστροφή των δικαστικών εξόδων. Η διάταξη διασφαλίζει ότι τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις των αξιώσεων ή των δικογράφων από τον ενάγοντα, συμπεριλαμβανομένης της διακοπής της διαδικασίας, δεν επιδρούν στη δυνατότητα του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης να κρίνει τη δικαστική διαδικασία καταχρηστική και να επιδικάζει έξοδα και αποζημίωση ή να επιβάλει κυρώσεις.

Το **άρθρο 7** προβλέπει ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης μπορεί να κάνει δεκτή τη συμμετοχή στη δίκη μη κυβερνητικών οργανώσεων οι οποίες προασπίζονται ή προωθούν τα δικαιώματα των προσώπων που επιδίδονται σε δραστηριότητες συμμετοχής του κοινού, είτε προς υποστήριξη του εναγομένου είτε προς παροχή πληροφοριών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ρυθμίζουν τις δικονομικές απαιτήσεις της παρέμβασης, συμπεριλαμβανομένων πιθανώς και των προθεσμιών, σύμφωνα με τους δικονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται για το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης.

Το **άρθρο 8** εισάγει την εξουσία του δικαστηρίου να απαιτεί από τον ενάγοντα την παροχή εγγυοδοσίας για τα δικαστικά έξοδα ή για τα έξοδα διαδικασίας και την αποζημίωση, όταν το δικαστήριο κρίνει ότι, μολονότι η αγωγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη, υπάρχουν στοιχεία που υποδηλώνουν κατάχρηση της διαδικασίας και είναι λίγες οι προοπτικές ευδοκίμησης της κύριας αγωγής.

Κεφάλαιο III Απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμης δικαστικής διαδικασίας:

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο προβλέπει τις προϋποθέσεις και τις δικονομικές εγγυήσεις για την απόρριψη σε πρώιμο στάδιο δικαστικών διαδικασιών που είναι προδήλως αβάσιμες.

Το **άρθρο 9** προβλέπει ότι η αγωγή κατά του εναγομένου απορρίπτεται σε πρώιμο στάδιο όταν είναι εν όλω ή εν μέρει προδήλως αβάσιμη. Εάν η κύρια αγωγή απορριφθεί αργότερα στο πλαίσιο της τακτικής διαδικασίας, ο εναγόμενος μπορεί να επωφεληθεί από άλλα μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών, εάν στο στάδιο αυτό αναγνωριστούν στοιχεία καταχρηστικότητας.

Το **άρθρο 10** προβλέπει ότι, εάν ο εναγόμενος αιτηθεί απόρριψη σε πρώιμο στάδιο, η κύρια δίκη αναστέλλεται μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αίτησής του. Η αναστολή της διαδικασίας που έχει κινηθεί από τον ενάγοντα διασφαλίζει τη διακοπή των διαδικαστικών δραστηριοτήτων, και, ως εκ τούτου, μειώνονται τα δικαστικά έξοδα για τον εναγόμενο. Προκειμένου να αποφευχθεί κάθε αντίκτυπος στην αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, η αναστολή θα πρέπει να είναι προσωρινή και να διαρκεί μόνον έως ότου ληφθεί οριστική απόφαση επί της αίτησης η οποία να μην υπόκειται πλέον σε δικαστικό έλεγχο.

Το **άρθρο 11** απαιτεί οι αιτήσεις για απόρριψη σε πρώιμο στάδιο να εξετάζονται στο πλαίσιο ταχείας διαδικασίας, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπόθεσης, καθώς και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου. Για να διασφαλιστεί η σημαντική ταχύτητα της ταχείας διαδικασίας, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν προθεσμίες για τη διεξαγωγή της ακροαματικής διαδικασίας ή για τη λήψη απόφασης από το δικαστήριο. Μπορούν επίσης να θεσπίζουν μηχανισμούς παρόμοιους με τις διαδικασίες για τα προσωρινά μέτρα.

Το **άρθρο 12** εισάγει ειδικό κανόνα για το βάρος της απόδειξης: Εάν ο εναγόμενος υποβάλει αίτημα για απόρριψη σε πρώιμο στάδιο αποδεικνύοντας ότι η δήλωση ή η δραστηριότητα συνιστά πράξη συμμετοχής του κοινού, εναπόκειται στον ενάγοντα να αποδείξει ότι η αγωγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη. Αυτό δεν συνιστά περιορισμό της πρόσβασης στη δικαιοσύνη,

λαμβανομένου υπόψη ότι ο ενάγων φέρει το βάρος της απόδειξης σε σχέση με την εν λόγω αγωγή και πρέπει μόνο να αποδείξει ότι η αγωγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη, προκειμένου να αποτρέψει την απόρριψη σε πρώιμο στάδιο.

Το **άρθρο 13** προβλέπει ότι η απόφαση με την οποία γίνεται ή δεν γίνεται δεκτή η απόρριψη σε πρώιμο στάδιο θα πρέπει να υπόκειται σε ένδικα μέσα.

Κεφάλαιο IV Μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών: Το εν λόγω κεφάλαιο περιέχει διατάξεις σχετικά με την επιδίκαση εξόδων, την αποζημίωση και τις κυρώσεις.

Το **άρθρο 14** προβλέπει ότι ο ενάγων που έχει κινήσει καταχρηστική δικαστική διαδικασία προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να καταδικαστεί στο σύνολο των δικαστικών εξόδων, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου των εξόδων νομικής εκπροσώπησης στα οποία υποβλήθηκε ο εναγόμενος, εκτός εάν τα έξοδα αυτά είναι υπερβολικά.

Το **άρθρο 15** διασφαλίζει ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπέστη ζημία ως απόρροια καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας που κινήθηκε προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να αξιώσει και να λάβει πλήρη αποζημίωση για την εν λόγω ζημία. Η διάταξη αυτή αφορά την περιουσιακή και τη μη περιουσιακή ζημία. Η περιουσιακή ζημία συμπεριλαμβάνει, για παράδειγμα, δικηγορικές αμοιβές, όταν αυτές δεν επιστρέφονται ως έξοδα, οδοιπορικά και ιατρικά έξοδα (για παράδειγμα έξοδα για ψυχολογική υποστήριξη) εάν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια με τη δικαστική διαδικασία. Τα προδικαστικά έξοδα θα πρέπει να θεωρούνται περιουσιακή ζημία εάν δεν περιλαμβάνονται στα έξοδα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Η μη περιουσιακή ζημία καλύπτει διάφορες μορφές σωματικής και/ή ψυχολογικής βλάβης. Περιλαμβάνει, για παράδειγμα, πόνο και ταλαιπωρία ή συναισθηματική κατάπτωση που σχετίζονται με τη δικαστική διαδικασία, επιδείνωση της ζωής ή των σχέσεων, προσβολή της φήμης και, γενικότερα, κάθε είδους μη περιουσιακή ζημία.

Το **άρθρο 16** προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων στον διάδικο που κίνησε καταχρηστική δικαστική διαδικασία προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Κύριος στόχος της διάταξης αυτής είναι να αποτρέψει τους δυνητικούς ενάγοντες από την κίνηση καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι κυρώσεις θα καταβάλλονται στα κράτη μέλη.

Κεφάλαιο V Προστασία από αποφάσεις που έχουν εκδοθεί σε τρίτες χώρες: Το κεφάλαιο αυτό περιέχει μέσα έννομης προστασίας για την προστασία του εναγομένου από καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες που κινούνται ενώπιον δικαστηρίων τρίτων χωρών.

Το **άρθρο 17** απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαστικής απόφασης που έχει εκδοθεί σε τρίτη χώρα στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας λόγω δημόσιας συμμετοχής φυσικού ή νομικού προσώπου που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος απορρίπτονται ως προδήλως αντίθετες προς τη δημόσια τάξη (*ordre public*), εφόσον η εν λόγω διαδικασία θα είχε κριθεί προδήλως αβάσιμη ή καταχρηστική εάν είχε κινηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση και τα εν λόγω δικαστήρια εφαρμόζαν το εσωτερικό τους δίκαιο.

Το **άρθρο 18** προβλέπει, ως πρόσθετο μέσο έννομης προστασίας κατά δικαστικής απόφασης που έχει εκδοθεί σε τρίτη χώρα, ότι, σε περίπτωση καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών οι οποίες έχουν κινηθεί προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ενώπιον δικαστηρίου τρίτης χώρας και στρέφονται κατά φυσικού ή νομικού προσώπου που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, το εν λόγω πρόσωπο μπορεί να επιδιώξει αποζημίωση για τις ζημιές και τα έξοδα που συνδέονται με τη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου της τρίτης χώρας, ανεξάρτητα από τον τόπο όπου βρίσκεται η κατοικία του ενάγοντος στη διαδικασία στην

τρίτη χώρα. Η εν λόγω διάταξη δημιουργεί νέο ειδικό κριτήριο διεθνούς δικαιοδοσίας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών που έχουν την κατοικία τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν στη διάθεσή τους αποτελεσματικά μέσα έννομης προστασίας στην Ένωση έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών που κινούνται ενώπιον δικαστηρίου τρίτης χώρας.

Κεφάλαιο VI Τελικές διατάξεις: Στο κεφάλαιο αυτό περιέχονται κανόνες όσον αφορά τη συνάφεια της οδηγίας με τη σύμβαση του Λουγκάνο του 2007, την επανεξέταση της εφαρμογής της οδηγίας, τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, την έναρξη ισχύος και τα κράτη μέλη ως αποδέκτες.

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 81 παράγραφος 2 στοιχείο στ),

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρει ότι η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες.
- (2) Το άρθρο 10 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ότι κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) προβλέπει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 7), την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 8), την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, η οποία περιλαμβάνει τον σεβασμό της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης (άρθρο 11), καθώς και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου (άρθρο 47).
- (3) Το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 του Χάρτη, περιλαμβάνει το δικαίωμα γνώμης και το δικαίωμα λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Στο άρθρο 11 του Χάρτη θα πρέπει να δοθεί η έννοια και το πεδίο εφαρμογής του αντίστοιχου άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΣΔΑ) σχετικά με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ).
- (4) Ο σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η παροχή προστασίας σε φυσικά και νομικά πρόσωπα που επιδίδονται σε δραστηριότητες συμμετοχής του κοινού για θέματα δημοσίου συμφέροντος, ιδίως σε δημοσιογράφους και σε υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έναντι δικαστικών διαδικασιών οι οποίες κινούνται εναντίον τους με στόχο να τους αποτρέψουν από τη συμμετοχή στα κοινά (οι οποίες

αναφέρονται συνήθως ως *στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού* ή SLAPP).

- (5) Οι δημοσιογράφοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση του δημόσιου διαλόγου, καθώς και στη μετάδοση και την υποδοχή πληροφοριών, απόψεων και ιδεών. Είναι σημαντικό να τους παρέχεται ο απαραίτητος χώρος για να συμβάλουν σε έναν ανοικτό, ελεύθερο και δίκαιο διάλογο και για να αντιμετωπίζουν την παραπληροφόρηση, τη χειραγώγηση των πληροφοριών και τις παρεμβολές. Οι δημοσιογράφοι θα πρέπει να είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά τις δραστηριότητές τους, ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση των πολιτών σε πληθώρα απόψεων στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες.
- (6) Ειδικότερα, οι ερευνητές δημοσιογράφοι διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς και του εξτρεμισμού. Το έργο τους ενέχει ιδιαίτερα υψηλούς κινδύνους και οι ίδιοι δέχονται όλο και περισσότερες επιθέσεις και μεγαλύτερη παρενόχληση. Απαιτείται ισχυρό σύστημα εγγυήσεων ώστε τα πρόσωπα αυτά να είναι σε θέση να εκπληρώνουν τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο της εποπτείας σε θέματα θεμιτού δημοσίου συμφέροντος.
- (7) Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες, ιδίως στην προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αξιών, της κοινωνικής ένταξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και του κράτους δικαίου. Θα πρέπει να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο βίο και να ακούγεται η φωνή τους σε θέματα πολιτικής και σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων χωρίς τον φόβο του εκφοβισμού. Ως υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων νοούνται φυσικά πρόσωπα ή οργανώσεις των οποίων έργο είναι η προάσπιση τόσο των θεμελιωδών δικαιωμάτων όσο και διαφόρων άλλων δικαιωμάτων, όπως τα δικαιώματα προστασίας του περιβάλλοντος και του κλίματος, τα δικαιώματα των γυναικών, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, τα δικαιώματα των ατόμων με μειονοτικό φυλετικό ή εθνοτικό υπόβαθρο, τα δικαιώματα των εργαζομένων ή οι θρησκευτικές ελευθερίες. Επαρκή προστασία δικαιούνται και άλλοι συμμετέχοντες στον δημόσιο διάλογο, όπως πανεπιστημιακοί και ερευνητές.
- (8) Σε μια υγιή και ακμάζουσα δημοκρατία είναι απαραίτητο οι πολίτες να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο διάλογο χωρίς αθέμιτες παρεμβάσεις από δημόσιες αρχές ή άλλους ισχυρούς παράγοντες, εγχώριους ή αλλοδαπούς. Προκειμένου να διασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή, οι πολίτες πρέπει να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες πληροφορίες, οι οποίες να τους παρέχουν τη δυνατότητα να διαμορφώνουν τις δικές τους απόψεις και να ασκούν τη δική τους κρίση σε έναν δημόσιο χώρο στον οποίο είναι δυνατόν να εκφράζονται ελεύθερα διαφορετικές απόψεις.
- (9) Για την ενίσχυση αυτού του περιβάλλοντος, είναι σημαντική η προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από δικαστικές διαδικασίες που κινούνται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι εν λόγω δικαστικές διαδικασίες δεν κινούνται με σκοπό την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, αλλά τη φίμωση του δημόσιου διαλόγου, συνήθως μέσω παρενόχλησης και εκφοβισμού.
- (10) Οι στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού κινούνται κατά κανόνα από ισχυρές οντότητες, για παράδειγμα από φυσικά πρόσωπα, ομάδες συμφερόντων που ασκούν πίεση, εταιρείες και κρατικά όργανα. Συχνά χαρακτηρίζονται από ανισορροπία ισχύος μεταξύ των διαδίκων, με τον ενάγοντα να κατέχει ισχυρότερη οικονομική ή πολιτική θέση απ' ό,τι ο εναγόμενος. Μολονότι δεν αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο τέτοιων υποθέσεων, η ανισορροπία ισχύος, όταν

υφίσταται, αυξάνει σημαντικά τις επιζήμιες συνέπειες καθώς και τα αποτρεπτικά αποτελέσματα των δικαστικών διαδικασιών που κινούνται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

- (11) Οι καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ενδέχεται να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αξιοπιστία και τη φήμη των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και να εξαντλούν τους οικονομικούς και άλλους πόρους τους. Εξαιτίας τέτοιων διαδικασιών, η δημοσίευση πληροφοριών για θέμα δημόσιου συμφέροντος μπορεί να καθυστερήσει ή να αποτραπεί εντελώς. Η διάρκεια των διαδικασιών και η οικονομική πίεση ενδέχεται να λειτουργούν αποθαρρυντικά για τους δημοσιογράφους και τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, η ύπαρξη τέτοιου είδους πρακτικών ενδέχεται να έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα στο έργο των προσώπων αυτών συμβάλλοντας στην αυτολογοκρισία με σκοπό την αποτροπή πιθανών μελλοντικών δικαστικών διαδικασιών, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του δημόσιου διαλόγου εις βάρος της κοινωνίας στο σύνολό της.
- (12) Όσοι αποτελούν στόχο δικαστικών διαδικασιών που κινούνται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού αντιμετωπίζουν συχνά πολλαπλές δικαστικές διαδικασίες ταυτόχρονα και σε διάφορες έννομες τάξεις. Οι διαδικασίες που κινούνται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους κατά προσώπου που κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος είναι συνήθως περισσότερο περίπλοκες και δαπανηρές για τον εναγόμενο. Οι ενάγοντες σε δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί επίσης να χρησιμοποιούν δικονομικά μέσα για να παρατείνουν τη διάρκεια και να αυξήσουν το κόστος της διαφοράς καθώς και να κινούν τη διαδικασία σε έννομη τάξη την οποία θεωρούν ευνοϊκή για την υπόθεσή τους, αντί να προσφύγουν στο δικαστήριο που είναι το πλέον κατάλληλο για να εκδικάσει την αγωγή. Τέτοιες πρακτικές επιφέρουν επίσης περιττές και επιζήμιες επιβαρύνσεις για τα εθνικά δικαστικά συστήματα.
- (13) Οι εγγυήσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζονται για κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που προβαίνει σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού. Θα πρέπει επίσης να προστατεύουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία, είτε σε επαγγελματικό είτε σε προσωπικό επίπεδο, υποστηρίζουν, βοηθούν ή παρέχουν αγαθά ή υπηρεσίες σε άλλο πρόσωπο για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με συμμετοχή του κοινού για θέμα δημόσιου συμφέροντος. Η εν λόγω περίπτωση αφορά, για παράδειγμα, παρόχους διαδικτύου, εκδοτικούς οίκους ή τυπογραφεία, που αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με δικαστικές διαδικασίες λόγω παροχής υπηρεσιών σε πρόσωπο το οποίο αποτελεί στόχο δικαστικών διαδικασιών.
- (14) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε τύπο νομικής αξίωσης ή αγωγής αστικής ή εμπορικής φύσης με διασυνοριακές επιπτώσεις, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Αυτό περιλαμβάνει τις αστικές αξιώσεις που προβάλλονται στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Περιλαμβάνει επίσης προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα, ανταγωγές ή άλλα ειδικά μέσα έννομης προστασίας τα οποία προβλέπονται σε άλλες νομικές πράξεις.
- (15) Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε αξιώσεις που απορρέουν από ευθύνη του κράτους για πράξεις ή παραλείψεις τελούμενες κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας (*acta iure imperii*), ούτε για αξιώσεις κατά υπαλλήλων που ενεργούν εξ ονόματος του κράτους και ευθύνη για πράξεις δημοσίων αρχών, μεταξύ άλλων ευθύνη δημοσίων λειτουργών.

- (16) Ως συμμετοχή του κοινού θα πρέπει να νοείται κάθε δήλωση ή δραστηριότητα φυσικού ή νομικού προσώπου που διατυπώνεται ή πραγματοποιείται κατά την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης για θέμα δημοσίου συμφέροντος, όπως η δημιουργία, η έκθεση, η διαφήμιση ή άλλη προώθηση δημοσιογραφικών, πολιτικών, επιστημονικών, πανεπιστημιακών, καλλιτεχνικών, σχολιαστικών ή σατιρικών κοινοποιήσεων, δημοσιεύσεων ή έργων, καθώς και κάθε προπαρασκευαστική δραστηριότητα που συνδέεται άμεσα μ' αυτά. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει δραστηριότητες που σχετίζονται με την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικώς, όπως είναι η οργάνωση ή η συμμετοχή σε δραστηριότητες άσκησης πίεσης από ομάδες συμφερόντων, οι διαδηλώσεις και οι διαμαρτυρίες ή δραστηριότητες που απορρέουν από την άσκηση του δικαιώματος χρηστής διοίκησης και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, όπως η υποβολή καταγγελιών και αιτήσεων ή η άσκηση διοικητικών και δικαστικών προσφυγών, καθώς και η συμμετοχή σε δημόσιες ακροάσεις. Η συμμετοχή του κοινού θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει προπαρασκευαστικές, υποστηρικτικές ή υποβοηθητικές δράσεις που συνδέονται άμεσα και εγγενώς με την επίμαχη δήλωση ή δραστηριότητα και αποσκοπούν στην παρεμπόδιση της συμμετοχής του κοινού. Επιπλέον, μπορεί να καλύπτει άλλες δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ενημέρωση ή τον επηρεασμό της κοινής γνώμης ή σε περαιτέρω ενέργειες του κοινού, συμπεριλαμβανομένων δραστηριοτήτων δράσεις ιδιωτικού ή δημόσιου φορέα για θέμα δημόσιου συμφέροντος, όπως η οργάνωση ή η συμμετοχή σε έρευνες, μελέτες, εκστρατείες ή άλλες συλλογικές δράσεις.
- (17) Η συμμετοχή του κοινού δεν θα πρέπει κανονικά να αφορά δραστηριότητες εμπορικής διαφήμισης και προώθησης, οι οποίες κατά κανόνα δεν πραγματοποιούνται κατά την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης.
- (18) Η έννοια του ζητήματος δημόσιου συμφέροντος θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την ποιότητα, την ασφάλεια ή άλλες σχετικές πτυχές αγαθών, προϊόντων ή υπηρεσιών όταν τα θέματα αυτά αφορούν τη δημόσια υγεία, την ασφάλεια, το περιβάλλον, το κλίμα ή την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων. Μια αμιγώς ατομική διαφορά μεταξύ καταναλωτή και κατασκευαστή ή παρόχου υπηρεσιών σχετικά με ένα αγαθό, ένα προϊόν ή μια υπηρεσία θα πρέπει να καλύπτεται μόνον όταν η υπόθεση περιέχει στοιχείο δημοσίου συμφέροντος, για παράδειγμα όταν αφορά προϊόν ή υπηρεσία που δεν συμμορφώνεται με τα περιβαλλοντικά πρότυπα ή τα πρότυπα ασφάλειας.
- (19) Οι δράσεις προσώπου ή οντότητας που βρίσκεται στο προσκήνιο ή για το οποίο υπάρχει δημόσιο συμφέρον αποτελούν επίσης θέματα δημοσίου συμφέροντος για τα οποία το κοινό μπορεί να έχει θεμιτό ενδιαφέρον. Ωστόσο, δεν υπάρχει θεμιτό ενδιαφέρον όταν ο μοναδικός σκοπός δήλωσης ή δραστηριότητας αυτού του είδους σχετικά με το εν λόγω πρόσωπο ή οντότητα είναι να ικανοποιηθεί η περιέργεια συγκεκριμένου αναγνωστικού κοινού όσον αφορά τις λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής ενός προσώπου.
- (20) Οι καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες περιλαμβάνουν κατά κανόνα χρήση κακόπιστων δικονομικών τακτικών, όπως για παράδειγμα η παρέλκυση δίκης, η οποία συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τον εναγόμενο κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας, ή η άγρα δικαστηρίου. Οι εν λόγω τακτικές χρησιμοποιούνται από τον ενάγοντα για άλλους σκοπούς πέραν της πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Οι πρακτικές αυτές συνδυάζονται συχνά, αν και όχι πάντα, με διάφορες μορφές εκφοβισμού, παρενόχλησης ή απειλών.

- (21) Η διασυνοριακή διάσταση των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού αυξάνει την πολυπλοκότητα και τις προκλήσεις με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι οι εναγόμενοι, καθώς πρέπει να αντιμετωπίζουν διαδικασίες σε άλλες έννομες τάξεις, ενίοτε σε πολλαπλές ένοπλες τάξεις και κατά τον ίδιο χρόνο. Αυτό με τη σειρά του έχει ως αποτέλεσμα πρόσθετες δαπάνες και επιβαρύνσεις με περαιτέρω αρνητικές συνέπειες.
- (22) Μια υπόθεση θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις εκτός εάν και οι δύο διάδικοι έχουν την κατοικία τους στο ίδιο κράτος μέλος μ' αυτό της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου. Ακόμη και όταν αμφότεροι οι διάδικοι έχουν την κατοικία τους στο ίδιο κράτος μέλος μ' αυτό της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου, η υπόθεση θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις σε δύο άλλες περιπτώσεις. Η πρώτη περίπτωση είναι όταν η συγκεκριμένη πράξη συμμετοχής του κοινού για επίμαχο θέμα δημοσίου συμφέροντος αφορά περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Στην περίπτωση αυτή περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, η συμμετοχή του κοινού σε εκδηλώσεις που διοργανώνουν θεσμικά όργανα της Ένωσης, όπως εμφανίσεις σε δημόσιες ακροάσεις, ή δηλώσεις ή δραστηριότητες για θέματα που έχουν ιδιαίτερη σημασία για περισσότερα του ενός κράτη μέλη, όπως η διασυνοριακή ρύπανση ή οι καταγγελίες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με πιθανή συμμετοχή σε διασυνοριακό επίπεδο. Η δεύτερη περίπτωση κατά την οποία μια υπόθεση θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις όταν ο ενάγων ή συνδεδεμένες μ' αυτόν οντότητες έχουν κινήσει σε άλλο κράτος μέλος παράλληλες ή προηγούμενες δικαστικές διαδικασίες κατά των ίδιων εναγομένων ή κατά συνδεδεμένων μ' αυτούς οντοτήτων. Στις εν λόγω δύο περιπτώσεις λαμβάνεται υπόψη το ειδικό πλαίσιο των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
- (23) Οι εναγόμενοι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτημα για τις ακόλουθες δικονομικές εγγυήσεις: αίτημα παροχής εγγυοδοσίας για κάλυψη των δικαστικών εξόδων ή των δικαστικών εξόδων και της αποζημίωσης, αίτημα για απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμης δικαστικής διαδικασίας, αίτημα για έννομη προστασία έναντι καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας (επιδίκαση εξόδων, καταβολή αποζημίωσης, επιβολή κυρώσεων) ή όλα τα ως άνω ταυτόχρονα.
- (24) Σε ορισμένες καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, οι ενάγοντες σκοπίμως αποσύρουν ή τροποποιούν αγωγές ή δικόγραφα για να αποφύγουν την επιδίκαση εξόδων στον νικήσαντα διάδικο. Η εν λόγω νομική στρατηγική ενδέχεται να στερεί από το δικαστήριο από την εξουσία να αναγνωρίσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της δικαστικής διαδικασίας, μην επιτρέποντας στον εναγόμενο τη δυνατότητα να ζητήσει να του αποδοθούν τα δικαστικά έξοδα. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω αποσύρσεις ή τροποποιήσεις δεν θα πρέπει να θίγουν τη δυνατότητα των δικαστηρίων που έχουν επιληφθεί της υπόθεσης να επιβάλλουν μέτρα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών.
- (25) Εάν η κύρια αγωγή απορριφθεί αργότερα στο πλαίσιο της τακτικής διαδικασίας, ο εναγόμενος μπορεί και πάλι να επωφεληθεί από άλλα μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών, όπως είναι η επιδίκαση εξόδων και η αποζημίωση.
- (26) Για την παροχή περαιτέρω εγγυήσεων στον εναγόμενο, θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα να του παρασχεθεί εγγυοδοσία με την οποία θα καλύπτονται τα δικαστικά έξοδα και/ή η αποζημίωση, όταν το δικαστήριο κρίνει ότι ακόμα και αν η αγωγή δεν

είναι προδήλως αβάσιμη, υπάρχουν στοιχεία που υποδηλώνουν κατάχρηση της διαδικασίας και είναι λίγες οι προοπτικές ευδοκίμησης της κύριας αγωγής. Η εγγυοδοσία δεν συνεπάγεται έκδοση απόφασης επί της ουσίας αλλά χρησιμεύει ως προληπτικό μέτρο που διασφαλίζει τα αποτελέσματα οριστικής απόφασης με την οποία διαπιστώνεται κατάχρηση της διαδικασίας. Θα πρέπει να εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίζουν εάν θα πρέπει να διατάσσεται εγγυοδοσία από το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος του εναγομένου.

- (27) Η αναστολή της διαδικασίας, όταν έχει υποβληθεί αίτηση για απόρριψη σε πρώιμο στάδιο, διασφαλίζει τη διακοπή των διαδικαστικών δραστηριοτήτων και, ως εκ τούτου, μειώνονται τα δικαστικά έξοδα για τον εναγόμενο.
- (28) Προκειμένου να μην θίγεται η πρόσβαση σε αποτελεσματικά μέσα έννομης προστασίας, η αναστολή θα πρέπει να είναι προσωρινή και να διαρκεί μόνον έως ότου ληφθεί οριστική απόφαση επί της αίτησης. Ως οριστική απόφαση νοείται η απόφαση που δεν υπόκειται πλέον σε δικαστικό έλεγχο.
- (29) Για να διασφαλιστεί η σημαντική ταχύτητα της ταχείας διαδικασίας ως προς αιτήματος για απόρριψη σε πρώιμο στάδιο, τα κράτη μέλη έχουν δικαίωμα να ορίζουν προθεσμίες για τη διεξαγωγή της ακροαματικής διαδικασίας ή για τη λήψη απόφασης από το δικαστήριο. Μπορούν επίσης να θεσπίζουν μηχανισμούς παρόμοιους με τις διαδικασίες για τα προσωρινά μέτρα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταβάλουν προσπάθειες ώστε να διασφαλιστεί ότι, όταν ο εναγόμενος υποβάλει αίτημα για άλλες δικονομικές εγγυήσεις, η απόφαση επί του αιτήματος λαμβάνεται επίσης με ταχεία διαδικασία. Για την ταχεία διεκπεραίωση, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να λαμβάνουν υπόψη, μεταξύ άλλων, το κατά πόσον ο ενάγων έχει κινήσει πολλαπλές ή συντονισμένες διαδικασίες σε παρόμοιες υποθέσεις και την ύπαρξη προσπαθειών εκφοβισμού, παρενόχλησης ή απειλής του εναγομένου.
- (30) Εάν εναγόμενος έχει αιτηθεί την απόρριψη σε πρώιμο στάδιο, εναπόκειται στον ενάγοντα της κύριας δίκης να αποδείξει στην ταχεία διαδικασία ότι η αγωγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη. Αυτό δεν συνιστά περιορισμό της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ο ενάγων φέρει το βάρος της απόδειξης όσον αφορά την εν λόγω αγωγή στο πλαίσιο της κύριας δίκης και πρέπει μόνο να αποδείξει ότι η αγωγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη, προκειμένου να αποφευχθεί η απόρριψη σε πρώιμο στάδιο.
- (31) Στα έξοδα θα πρέπει να περιλαμβάνεται το σύνολο των δικαστικών εξόδων, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου των εξόδων νομικής εκπροσώπησης στα οποία υποβλήθηκε ο εναγόμενος, εκτός εάν τα έξοδα αυτά είναι υπερβολικά. Τα έξοδα νομικής εκπροσώπησης που υπερβαίνουν τα ποσά που καθορίζονται στους πίνακες νόμιμων αμοιβών δεν θα πρέπει να θεωρούνται αυτά καθ'αυτά ως υπερβολικά. Η πλήρης αποζημίωση θα πρέπει να καλύπτει τόσο την περιουσιακή όσο και τη μη περιουσιακή ζημία, όπως τη σωματική και την ψυχολογική βλάβη.
- (32) Η παροχή στα δικαστήρια της δυνατότητας επιβολής κυρώσεων έχει ως κύριο στόχο να αποτρέψει δυνητικούς ενάγοντες να κινούν καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού. Οι κυρώσεις αυτές θα πρέπει να είναι ανάλογες με τα στοιχεία κατάχρησης που εντοπίζονται. Κατά τον καθορισμό των ποσών των κυρώσεων, τα δικαστήρια θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ενδεχόμενο επιζήμιου ή αποτρεπτικού αποτελέσματος της διαδικασίας για τη συμμετοχή του κοινού, μεταξύ άλλων και σε σχέση με τη φύση της αξίωσης, το κατά πόσον ο ενάγων έχει κινήσει πολλαπλές ή εναρμονισμένες διαδικασίες σε παρόμοια θέματα και την ύπαρξη προσπαθειών εκφοβισμού, παρενόχλησης ή απειλής κατά του εναγομένου.

- (33) Στο διασυνοριακό πλαίσιο, είναι επίσης σημαντικό να αναγνωριστεί η απειλή των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού που ασκούνται σε τρίτες χώρες κι έχουν στόχο δημοσιογράφους, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλα πρόσωπα που επιδίδονται σε δραστηριότητες συμμετοχής του κοινού και τα οποία έχουν την κατοικία τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι εν λόγω αγωγές ενδέχεται να περιλαμβάνουν υπερβολικές αποζημιώσεις οι οποίες επιδικάζονται σε βάρος δημοσιογράφων, υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλων προσώπων στην ΕΕ. Οι δικαστικές διαδικασίες σε τρίτες χώρες είναι περισσότερο περίπλοκες και δαπανηρές για τους στόχους αυτών. Για την προστασία της δημοκρατίας και της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο υπονόμησης των εγγυήσεων που παρέχει η παρούσα οδηγία μέσω προσφυγής σε δικαστικές διαδικασίες σε άλλες έννομες τάξεις, είναι σημαντική η παροχή προστασίας και έναντι προδήλως αβάσιμων και καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών που κινούνται σε τρίτες χώρες.
- (34) Με την παρούσα οδηγία δημιουργείται νέο ειδικό κριτήριο διεθνούς δικαιοδοσίας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού οι οποίοι έχουν την κατοικία τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν στη διάθεσή τους αποτελεσματικά μέσα έννομης προστασίας στην Ένωση έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών οι οποίες κινούνται ενώπιον δικαστηρίου τρίτης χώρας. Το εν λόγω ειδικό κριτήριο διεθνούς δικαιοδοσίας παρέχει τη δυνατότητα στους στόχους που έχουν την κατοικία τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση να ζητήσουν από τα δικαστήρια της κατοικίας τους αποζημίωση για ζημίες και έξοδα που προέκυψαν στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου της τρίτης χώρας. Το εν λόγω δικαίωμα ισχύει ανεξάρτητα από τον τόπο όπου βρίσκεται η κατοικία του ενάγοντος στο πλαίσιο της διαδικασίας στην τρίτη χώρα.
- (35) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει την προστασία που παρέχεται από άλλες νομικές πράξεις του ενωσιακού δικαίου ή της εθνικής νομοθεσίας σε φυσικά και νομικά πρόσωπα που επιδίδονται σε δραστηριότητες συμμετοχής του κοινού. Ειδικότερα, ουδόλως θίγει την προστασία που παρέχει η οδηγία 2019/1937 σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης²⁷, όπως εφαρμόζεται στην εθνική νομοθεσία. Ως εκ τούτου, στις αφορά περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τόσο της παρούσας οδηγίας όσο και της οδηγίας 2019/1937, θα πρέπει να εφαρμόζεται η προστασία που παρέχεται από αμφοτέρους τις πράξεις.
- (36) Η παρούσα οδηγία συμπληρώνει τη σύσταση που έχει εκδώσει η Επιτροπή σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»). Η σύσταση αυτή απευθύνεται στα κράτη μέλη και παρέχει ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη μέτρων, μεταξύ άλλων κατάρτιση, ευαισθητοποίηση, παροχή υποστήριξης σε στόχους καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών και συλλογή δεδομένων, υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση δικαστικών διαδικασιών που κινούνται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.

²⁷ EE L 305 της 26.11.2019, σ. 17.

- (37) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 22 σχετικά με τη θέση της Δανίας, το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δανία δεν συμμετέχει στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύεται από αυτήν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της.
- (38) [Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 και το άρθρο 4α παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 21 για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και με την επιφύλαξη του άρθρου 4 του εν λόγω πρωτοκόλλου, η Ιρλανδία δεν συμμετέχει στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύεται από αυτήν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της] Ή
- (39) {Σύμφωνα με το άρθρο 3 και το άρθρο 4α παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 21 για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, που προσαρτάται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ιρλανδία γνωστοποίησε [, με επιστολή της ...,] την επιθυμία της να συμμετάσχει στην έκδοση και εφαρμογή της παρούσας οδηγίας},

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Η παρούσα οδηγία παρέχει εγγυήσεις έναντι προδήλως αβάσιμων και καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις οι οποίες στρέφονται κατά φυσικών και νομικών προσώπων, ιδίως κατά δημοσιογράφων και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, λόγω του ότι προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε υποθέσεις αστικής ή εμπορικής φύσης με διασυνοριακές επιπτώσεις ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Ιδίως, δεν εκτείνεται σε φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις ούτε σε υποθέσεις ευθύνης του κράτους για πράξεις και παραλείψεις κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας (*acta iure imperii*).

Άρθρο 3

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. **«συμμετοχή του κοινού»:** κάθε δήλωση ή δραστηριότητα φυσικού ή νομικού προσώπου που διατυπώνεται ή πραγματοποιείται κατά την άσκηση του δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης για θέματα δημοσίου συμφέροντος, καθώς και προπαρασκευαστικές, υποστηρικτικές ή υποβοηθητικές δράσεις που συνδέονται άμεσα μ' αυτές. Αυτό περιλαμβάνει καταγγελίες, αιτήσεις, προσφυγές ενώπιον διοικητικών ή δικαστικών αρχών και συμμετοχή σε δημόσιες ακροάσεις·
2. **«θέμα δημοσίου συμφέροντος»:** κάθε θέμα που επηρεάζει το κοινό σε τέτοιο βαθμό ώστε αυτό να έχει θεμιτό ενδιαφέρον γι' αυτό, σε τομείς όπως:
 - α) η δημόσια υγεία, η ασφάλεια, το περιβάλλον, το κλίμα ή άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων·
 - β) δραστηριότητες προσώπου ή οντότητας που βρίσκεται στο προσκήνιο ή για το οποίο υπάρχει δημόσιο συμφέρον·
 - γ) υποθέσεις που βρίσκονται υπό δημόσια εξέταση ή ελέγχονται από νομοθετικό, εκτελεστικό ή δικαστικό όργανο, ή οποιαδήποτε άλλη δημόσια επίσημη διαδικασία·
 - δ) ισχυρισμοί περί διαφθοράς, απάτης ή εγκληματικότητας·
 - ε) δράσεις που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της παραπληροφόρησης·
3. **«καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»:** δικαστικές διαδικασίες οι οποίες κινούνται προς αποθάρρυνση της

συμμετοχής του κοινού, είναι εν όλω ή εν μέρει αβάσιμες και ο κύριος σκοπός τους είναι η αποτροπή ή ο περιορισμός της συμμετοχής του κοινού ή η επιβολή κυρώσεων για συμμετοχή του κοινού. Ενδείξεις του σκοπού αυτού μπορεί να είναι:

- α) ο δυσανάλογος, υπερβολικός ή παράλογος χαρακτήρας της αξίωσης ή μέρους αυτής·
- β) η ύπαρξη πολλαπλών διαδικασιών που κινούνται από τον ενάγοντα ή συνδεδεμένους μ' αυτόν διαδίκους σε σχέση με παρόμοιες υποθέσεις·
- γ) ο εκφοβισμός, η παρενόχληση ή η διατύπωση απειλών από τον ενάγοντα ή τους εκπροσώπους του.

Άρθρο 4

Υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις

1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, μια υπόθεση θεωρείται ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις εκτός εάν και οι δύο διάδικοι έχουν την κατοικία τους στο ίδιο κράτος μέλος μ' αυτό της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου.
2. Σε περίπτωση που και οι δύο διάδικοι έχουν την κατοικία τους στο ίδιο κράτος μέλος μ' αυτό της έδρας του επιληφθέντος δικαστηρίου, η υπόθεση θεωρείται επίσης ότι έχει διασυνοριακές επιπτώσεις εάν:
 - α) η πράξη συμμετοχής του κοινού για θέμα δημοσίου συμφέροντος κατά της οποίας κινούνται δικαστικές διαδικασίες αφορά περισσότερα του ενός κράτη μέλη, ή
 - β) ο ενάγων ή συνδεδεμένες μ' αυτόν οντότητες έχουν κινήσει παράλληλες ή προγενέστερες δικαστικές διαδικασίες κατά των ίδιων ή συνδεδεμένων εναγομένων σε άλλα κράτη μέλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Κοινοί κανόνες για τις δικονομικές εγγυήσεις

Άρθρο 5

Αιτήσεις για την παροχή δικονομικών εγγυήσεων

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν κινούνται δικαστικές διαδικασίες κατά φυσικών ή νομικών προσώπων λόγω του ότι προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού, τα εν λόγω πρόσωπα μπορούν να υποβάλουν αίτηση για:
 - α) εγγυοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 8·
 - β) απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμων δικαστικών διαδικασιών σύμφωνα με το κεφάλαιο III·
 - γ) μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών σύμφωνα με το κεφάλαιο IV.
2. Οι εν λόγω αιτήσεις περιέχουν:
 - α) περιγραφή των στοιχείων επί των οποίων βασίζονται·
 - β) περιγραφή των αποδεικτικών στοιχείων.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι τα μέτρα για τις δικονομικές εγγυήσεις που προβλέπονται στα κεφάλαια III και IV μπορούν να λαμβάνονται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης.

Άρθρο 6

Μεταγενέστερη τροποποίηση της αξίωσης ή των δικογράφων

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις των αξιώσεων ή των δικογράφων από τον ενάγοντα στο πλαίσιο της κύριας δίκης, συμπεριλαμβανομένης της διακοπής της διαδικασίας, δεν θίγουν τη δυνατότητα του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης να κρίνει τη δικαστική διαδικασία καταχρηστική και να επιβάλει μέσα έννομης προστασίας σύμφωνα με το κεφάλαιο IV.

Άρθρο 7

Παρέμβαση τρίτων

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δικαστικής διαδικασίας η οποία κινείται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να κάνει δεκτή τη συμμετοχή στην εν λόγω διαδικασία μη κυβερνητικών οργανώσεων οι οποίες προασπίζονται ή προωθούν τα δικαιώματα των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού, είτε προς υποστήριξη του εναγομένου είτε προς παροχή πληροφοριών.

Άρθρο 8

Εγγυοδοσία

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι σε δικαστικές διαδικασίες που κινούνται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού το επιληφθέν δικαστήριο έχει την εξουσία να απαιτεί από τον ενάγοντα την παροχή εγγυοδοσίας για τα δικαστικά έξοδα ή για τα δικαστικά έξοδα και την αποζημίωση, εάν κρίνει ότι η εν λόγω εγγυοδοσία είναι σκόπιμη λόγω της ύπαρξης στοιχείων που υποδηλώνουν καταχρηστική δικαστική διαδικασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμης δικαστικής διαδικασίας

Άρθρο 9

Απόρριψη σε πρώιμο στάδιο

1. Τα κράτη μέλη παρέχουν την εξουσία στα δικαστήρια να εκδίδουν απόφαση απόρριψης σε πρώιμο στάδιο, εν όλω ή εν μέρει, δικαστικής διαδικασίας που κινείται προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού ως προδήλως αβάσιμη.
2. Τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν προθεσμίες για την άσκηση του δικαιώματος κατάθεσης αίτησης για απόρριψη σε πρώιμο στάδιο. Οι προθεσμίες είναι αναλογικές και δεν καθιστούν αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος.

Άρθρο 10

Αναστολή κύριας δίκης

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, εάν ο εναγόμενος αιτηθεί απόρριψη σε πρώιμο στάδιο, η κύρια δίκη αναστέλλεται μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της εν λόγω αίτησης.

Άρθρο 11

Διαδικασία κατεπείγοντος

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η εξέταση της αίτησης απόρριψης σε πρώιμο στάδιο να πραγματοποιείται στο πλαίσιο ταχείας διαδικασίας, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπόθεσης, καθώς και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου.

Άρθρο 12

Βάρος απόδειξης

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, σε περίπτωση που ο εναγόμενος αιτηθεί απόρριψη σε πρώιμο στάδιο, εναπόκειται στον ενάγοντα να αποδείξει ότι η αγωγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη.

Άρθρο 13

Ένδικα μέσα

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η απόφαση με την οποία γίνεται ή δεν γίνεται δεκτή η απόρριψη σε πρώιμο στάδιο σύμφωνα με το άρθρο 9 υπόκειται σε ένδικα μέσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών

Άρθρο 14

Επιδίκαση των εξόδων

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι ο ενάγων που έχει κινήσει καταχρηστική δικαστική διαδικασία προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να καταδικαστεί στο σύνολο των δικαστικών εξόδων, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου των εξόδων νομικής εκπροσώπησης στα οποία υποβλήθηκε ο εναγόμενος, εκτός εάν τα έξοδα αυτά είναι υπερβολικά.

Άρθρο 15

Αποζημίωση

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπέστη ζημία λόγω καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού μπορεί να αξιώσει και να λάβει πλήρη αποζημίωση για την εν λόγω ζημία.

Άρθρο 16

Κυρώσεις

Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι τα δικαστήρια που επιλαμβάνονται καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις στον διάδικο που κίνησε την εν λόγω διαδικασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Προστασία έναντι δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται σε τρίτες χώρες

Άρθρο 17

Λόγοι άρνησης αναγνώρισης και εκτέλεσης δικαστικής απόφασης που έχει εκδοθεί σε τρίτη χώρα

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαστικής απόφασης που έχει εκδοθεί σε τρίτη χώρα στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας λόγω συμμετοχής του κοινού από φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος απορρίπτονται ως προδήλως αντίθετες προς τη δημόσια τάξη (*ordre public*) εφόσον η εν λόγω διαδικασία θα είχε κριθεί προδήλως αβάσιμη ή καταχρηστική εάν είχε κινηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση και τα εν λόγω δικαστήρια εφαρμόζαν το εσωτερικό τους δίκαιο.

Άρθρο 18

Διεθνής δικαιοδοσία για αγωγές κατά δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται σε τρίτες χώρες

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν έχουν κινηθεί καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίου τρίτης χώρας, λόγω ενεργειών συμμετοχής του κοινού, κατά φυσικού ή νομικού προσώπου που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, το πρόσωπο αυτό μπορεί να ζητήσει, ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του, αποζημίωση για τη ζημία και τα έξοδα που συνδέονται με τη διαδικασία που έχει κινηθεί ενώπιον του δικαστηρίου της τρίτης χώρας, ανεξάρτητα από τον τόπο που βρίσκεται η κατοικία του ενάγοντος στη διαδικασία στην τρίτη χώρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 19

Συνάφεια με τη σύμβαση του Λουγκάνο του 2007

Η παρούσα οδηγία δεν θίγει την εφαρμογή της σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, η οποία υπογράφηκε στο Λουγκάνο στις 30 Οκτωβρίου 2007.

Άρθρο 20

Επανεξέταση

Τα κράτη μέλη παρέχουν στην Επιτροπή όλες τις σχετικές πληροφορίες όσον αφορά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας έως την/τις [5 έτη από την ημερομηνία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο]. Με βάση τις παρασχεθείσες πληροφορίες η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας το αργότερο έως [6 έτη από την ημερομηνία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο]. Η έκθεση περιέχει αξιολόγηση της εξέλιξης των καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού καθώς και του αντικτύπου της παρούσας οδηγίας στα κράτη μέλη. Αν κρίνεται απαραίτητο, η έκθεση συνοδεύεται από προτάσεις τροποποίησης της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 21

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο έως την/τις [2 έτη από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας]. Ανακοινώνουν αμέσως στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω διατάξεων.

Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από κράτη μέλη, περιέχουν αναφορά στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος πραγματοποίησης αυτής της αναφοράς καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιωδών διατάξεων εθνικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

Άρθρο 22

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 23

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες,

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Η Πρόεδρος

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος